

ŠKODA AUTO VYSOKÁ ŠKOLA o.p.s.

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor/specializace: Specializace Mezinárodní podnikání a právo

ARBITRÁŽ JAKO NÁSTROJ ŘEŠENÍ MEZINÁRODNÍCH OBCHODNÍCH SPORŮ

Diplomová práce

Bc. Kristýna Kynclová

Vedoucí práce: JUDr. Petr Frischmann, LL.M., Ph.D.

ŠKODA AUTO Vysoká škola

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Bc. Kristýna Kynclová**

Studijní program: **Ekonomika a management**

Název tématu: **Arbitráž jako nástroj řešení mezinárodních obchodních sporů**

Cíl: Diplomová práce se zabývá mimosoudním řešením obchodních sporů s cizím prvkem formou rozhodčího řízení. Obsahuje srovnání této formy řešení sporů s řízením soudním a to zejména z hlediska jejich časové a ekonomické efektivity. Práce porovnává arbitrážní proces Ad Hoc s rozhodováním na základě arbitrážní klausule a to zejména s ohledem na praxi stálých rozhodčích soudů domácích i zahraničních. Práce využívá případových studií z rozhodovací praxe tuzemské i zahraniční. Zvláštní část je věnována možnosti zneužití rozhodčího řízení a zhodnocení zúžení aplikace rozhodčího řízení v domácí legislativě. Práce ústí v praktická doporučení týkající se vhodnosti rozhodčích řízení ad hoc a arbitráže na základě rozhodčí doložky.

Rámcový obsah:

1. Základní odlišnosti civilního soudního řízení a řízení rozhodčího jako nástroje řešení sporů.
2. Rozhodčí řízení na základě rozhodčí klausule a rozhodčí řízení Ad Hoc.
3. Historie a současná mezinárodní praxe stálých rozhodčích soudů.
4. Zhodnocení efektivity a výhodnosti jednotlivých druhů rozhodčího řízení

Rozsah práce: 55 – 65 stran

Seznam odborné literatury:

1. BĚLOHLÁVEK, A. J. – ROZEHNALOVÁ, N. *Czech (& Central European): Yearbook of Arbitration*. Lex Lata B.V, 2019. 485 s. ISBN 978-90-829824-0-4.
2. ROZEHNALOVÁ, N. *HLAVNÍ DOKTRÍNY OVLÁDAJÍCÍ ROZHODČÍ ŘÍZENÍ*. Brno : Days of Law , 2009. 10 s. ISBN 978-80-210-4990-1.
3. ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 400 s. ISBN 978-80-7478-004-2.
4. BĚLOHLÁVEK, A. – KOVÁŘOVÁ, D. *Soudní a mimosoudní projednávání sporů: (rozhodčí řízení a mediace) : sborník z kulatého stolu* . Praha: Havlíček Brain Team, 2014. 88 s. ISBN 978-80-87109-52-6.
5. OLÍK, M. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 456 s. ISBN 978-80-7552-736-3.

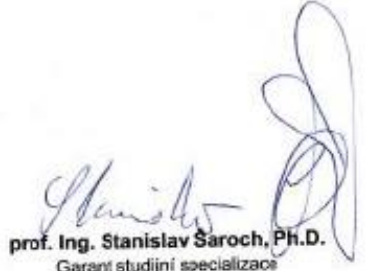
Datum zadání diplomové práce: únor 2020

Termín odevzdání diplomové práce: leden 2021

L. S.

JUDr. Petr Frischmann, Ph.D.
Vedoucí práce

Mgr. Petr Šulc
Prorektor ŠAVŠ

prof. Ing. Stanislav Šaroch, Ph.D.
Garant studijní specializace

Bc. Kristýna Kynclová
Autorka práce

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval(a) samostatně a použité zdroje uvádím v seznamu literatury. Prohlašuji, že jsem se při vypracování řídil(a) vnitřním předpisem ŠKODA AUTO VYSOKÉ ŠKOLY o.p.s. (dále jen ŠAVŠ) směrnici OS.17.10 Vypracování závěrečné práce.

Jsem si vědom(a), že se na tuto závěrečnou práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, že se jedná ve smyslu § 60 o školní dílo a že podle § 35 odst. 3 je ŠAVŠ oprávněna mou práci využít k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna podle § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách.

Beru na vědomí, že ŠAVŠ má právo na uzavření licenční smlouvy k této práci za obvyklých podmínek. Užiji-li tuto práci, nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, mám povinnost o této skutečnosti informovat ŠAVŠ. V takovém případě má ŠAVŠ právo ode mne požadovat příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to až do jejich skutečné výše.

V Mladé Boleslavi dne 14.5.2021

Děkuji JUDr. Petru Frischmannovi, LL.M., Ph.D. za odborné vedení závěrečné práce, poskytování rad a informačních podkladů.

Obsah

Úvod.....	8
1. Rozhodčí řízení.....	10
1.1 Právní předpisy upravující rozhodčí řízení	11
1.2 Rozhodčí smlouva.....	11
1.3 Dokazování v rozhodčím řízení.....	17
1.4 Rozhodčí nález	17
1.5 Rozhodce	20
1.6 Rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy	20
1.7 Rozhodčí řízení ad hoc	27
1.8 Náklady rozhodčího řízení.....	28
1.9 Výhody a nevýhody rozhodčího řízení	29
1.10 Spory vyjmuté z rozhodčího řízení.....	30
2. Rozhodčí řízení v Německu.....	32
3. Významná rozhodčí řízení	35
3.1 Diag Human	35
3.2 Arbitráž o Novu	36
3.3 Pád IPB	36
3.4 Kvóty na výrobu cukru.....	37
3.5 Sea Search Armada.....	37
4. Porovnání ekonomických aspektů rozhodčích řešení s řízením soudním	39
4.1 Soudní systém v České republice	39
4.2 Porovnání efektivnosti rozhodčího a soudního řízení.....	42
4.3 Porovnání znaků rozhodčího a soudního řízení	48
5. Doporučení pro podnikatele.....	51
Závěr	58
Seznam literatury	60
Seznam obrázků a tabulek.....	66

Seznam použitých zkratk a symbolů

ČR	Česká republika
NYC	Newyorská úmluva
ICC	Mezinárodní obchodní komora
LCIA	London Court of International Arbitration
AAA	American Arbitration Association
ZŘŘ	Zákon o rozhodčím řízení
UNCITRAL	United Nations Commission On International Trade Law
VIAC	Vienna International Arbitral Centre

Úvod

Diplomová práce se zabývá rozhodčím řízením jako nástrojem řešení mezinárodních obchodních sporů. V dnešní době se uzavírá spousta obchodních smluv, díky kterým by měly být obě strany spokojeny. Přesto na základě těchto obchodních vztahů mohou vznikat i spory. Tyto spory je možné řešit pomocí klasického soudního řízení, stále populárnější je však řešení obchodních sporů pomocí rozhodčího řízení.

Lidé často nemají plné povědomí o tom, co to rozhodčí řízení neboli arbitráž vlastně je, tedy možná alternativa k soudnímu řízení. Vzhledem k této možné nevědomosti lidé často neví, že mají možnost volby, jak bude jejich obchodní spor řešen a neznají ani rozdíly mezi rozhodčím a soudním řízením. Právě z tohoto důvodu bylo zvoleno téma této diplomové práce.

Hlavním cílem této diplomové práce je porovnání rozhodčího řízení s řízením soudním s následným doporučením pro podnikatele. Toto doporučení je jak pro vnitrostátní spory, tedy spory, kde jsou obě strany ze stejné země, tak pro mezinárodní spory, tedy pokud jsou subjekty sporu z různých zemí.

Práce je rozdělena do dvou základních částí, na část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část je rozdělena mezi první tři kapitoly. První a nejrozsáhlejší kapitola se věnuje popisu rozhodčího řízení a základním pojmům s ním spojených, jako je například rozhodčí smlouva, rozhodčí nález nebo rozhodčí soud. Ve druhé kapitole je v krátkosti popsáno rozhodčí řízení v Německu, jelikož Německo je jedním z nejvýznamnějších obchodních partnerů českých podnikatelů. Ve třetí kapitole je uvedeno pět známých případů, které se řešily pomocí rozhodčího řízení. Tyto příklady jsou ne jenom z České republiky, ale i ze zahraničí.

Poslední dvě kapitoly se týkají praktické části této diplomové práce. V kapitole číslo čtyři je v krátkosti popsán soudní systém České republiky a následné porovnání rozhodčího a soudního řízení především z hlediska času, peněz, dále také například dle vymahatelnosti rozsudku, respektive rozhodčího nálezu. V poslední, páté kapitole je napsáno doporučení podnikatelům, kteří mohou být potenciálně účastníky obchodního sporu a tím pádem budou stát před volbou, jestli je pro ně výhodnější rozhodčí nebo soudní řízení. Toto doporučení ještě rozlišuje spory

vnitrostátní a mezinárodní, tedy jestli jsou oba účastníci sporu z jedné země, nebo jestli pochází každý z jiné.

I přesto, že existuje více možností řešení sporů, například mediace, pro účel této práce budou brány v potaz pouze dvě možnosti řešení sporů a sice rozhodčí řízení neboli arbitráž, což je hlavní téma této práce, a druhá varianta je řešení sporů před obecnými (státními) soudy.

1. Rozhodčí řízení

Pojem rozhodčí řízení neboli arbitráž, může být popsáno jako „dobrovolné postoupení řešení sporu neutrální třetí straně, rozhodcům či rozhodčímu soudu (tj. soukromým osobám či nestátní instituci), která vydá po provedeném řízení závazné a vykonatelné rozhodnutí“ (Rozehnalová, 2013, str. 57).

Rozhodčí řízení je forma řešení sporů známá již z římského práva jako řešení soukromých konfliktů. Zjevně vždy odpovídalo značné praktické potřebě rychlého, jednoduchého a levného řešení konfliktů, zejména v obchodním životě. Proto jako forma mimosoudního urovnávání sporů byly uznávány rozhodčí soudy a další důležité nástroje urovnávání sporů i ve středověku (Weinreich, 2020).

Stranami rozhodčího řízení mohou být fyzické i právnické osoby. Platí stejné zásady pro rozhodčí řízení jako pro soudní spory.

Na podstoupení sporu rozhodcům se strany dohodnou sepsáním rozhodčí smlouvy. Pokud sporný předmět není rozhodnutelný, je rozhodčí smlouva neplatná (Balousová, 2017).

Aby bylo možné spor podstoupit rozhodčímu soudu potažmo rozhodci, musí splňovat určité podmínky (Peterková, 2019). Jedná se tedy o tzv. arbitrabilitu sporu. Arbitrabilita znamená, které spory jsou jaké strany schopny dát k řešení rozhodci, potažmo rozhodčímu soudu, a které nikoliv (Horák, 2018).

Subjektivní arbitrabilita

Strany musí být schopny uzavřít rozhodčí smlouvu. V zásadě všechny fyzické a právnické osoby, které jsou právně způsobilé, mohou tuto smlouvu uzavřít.

Mohou existovat určitá omezení, která mohou některým subjektům zakazovat uzavírat rozhodčí smlouvy a tím pádem spor podstupovat k řešení rozhodcům, nebo mohou být vyžadovány zvláštní souhlasy. Toto omezení se může týkat například států nebo vládních organizací (Das Konzept der Schiedsgerichtsbarkeit in der Schiedsgerichtsbarkeit, 2019).

Objektivní arbitrabilita

Objektivní arbitrabilita znamená, jestli daný spor splňuje podmínky pro to, aby se mohl projednávat v rámci rozhodčího řízení (Peterková, 2019). Musí se tedy jednat

o spor mezi stranami, který má majetkový charakter a strany mají možnost uzavřít smír o předmětu jejich sporu a spor musí být ze zákona možné projednat před rozhodci.

UNCITRAL

Dalším pojmem úzce spojeným s rozhodčím řízením je UNCITRAL. UNCITRAL (anglicky United Nations Commission On International Trade Law) je zkratka pro Komisi OSN pro mezinárodní obchodní právo. Cílem UNCITRALu je usnadnění mezinárodního obchodu a investic a podpora postupné harmonizace a sjednocení mezinárodního obchodního práva (UNCITRAL, 2020).

1.1 Právní předpisy upravující rozhodčí řízení

Řešení právních sporů před rozhodčími soudy upravuje zákon č. 216/1994 Sb. zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, který je platný od 30.11.1994 s účinností od 1.1.1995.

Průběh rozhodčího řízení podléhá svobodě stran, pokud jsou splněny dispoziční normy. V rozhodčí smlouvě se může určit například, kde se bude soudit, v jakém jazyce, jaké důkazy se budou moct předkládat, podle jakého práva se bude soudit a jak budou rozděleny náklady na rozhodčí řízení. Dále může být dohodnuto, že rozhodčí řízení bude řídit instituce. V případě mezinárodního sporu lze dohodnout jurisdikci a předpisy institucí, jako například Mezinárodní obchodní komory (ICC), London Court of International Arbitration (LCIA) nebo American Arbitration Association (AAA). Za účelem uplatňování procesních pravidel by měla být přijata standardní rozhodčí doložka doporučená příslušnou institucí. Jak dohoda stran, tak procesní předpisy orgánu nesmí být v rozporu se závaznými ustanoveními práva dané země, kde se bude spor soudit (Bechte, 2020).

Před rozhodčím soudem se mohou řešit jak vnitrostátní spory, tedy spory, kdy jsou oběma účastníky osoby z České republiky, tak i spory mezinárodní (Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, 2020).

1.2 Rozhodčí smlouva

Aby mohlo být rozhodčí řízení provedeno, musí být sepsána rozhodčí smlouva, která slouží k tomu, aby spor nebyl řešen před obecným soudem. Smlouva by měla být sjednána pečlivě a vždy písemně (Rozeňalová, 2013).

Rozhodčí smlouvou se účastníci právních sporů vyplývajících ze smluvního vztahu domluví na řešení sporu před rozhodci a tím pádem vyloučí obecné soudy z řešení sporů. Rozhodčí smlouva je proto nezbytným základem legitimacy pro jednání rozhodců (Rozeňalová, 2013).

Musí být sepsána písemně a může být uzavřena při podepisování smlouvy, zpětně pro konkrétní smlouvu nebo pouze pro konflikt, který již vznikl (Rozeňalová, 2013).

Rozhodčí řízení lze v zásadě provést pouze tehdy, pokud strany uzavřely odpovídající rozhodčí smlouvu. Za tímto účelem může být uzavřena smlouva o rozhodci nebo může být do smlouvy zahrnuta rozhodčí doložka (Rozeňalová, 2013).

1.2.1 Druhy rozhodčích smluv

Existují dva základní typy, na které se rozhodčí smlouvy dělí, a sice se jedná o smlouvu o rozhodci a o rozhodčí doložku.

Smlouva o rozhodci se použije, jedná-li se o jednotlivý, již dříve vzniklý spor (§ 2 odst. 3 písm. A) zákona č. 216/1994 Sb. ZŘŘ). Jedná se tedy o případy, kdy spory nejsou teoreticky možné v budoucnu, ale o spory, které už existují a je třeba k nim vydat nějaký verdikt.

Na webových stránkách Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky je příklad předlohy smlouvy o rozhodci, aby byla pro lidi právně správně sepsána. Její znění je uvedeno na následujícím obrázku (viz. Obr. 1).

Smluvní strany se dohodly na uzavření dodatku č. ke smlouvě č. ze dne v tomto znění:

zde uvést příslušné dohodnuté znění rozhodčí doložky (viz výše)

V..... dne.....

.....
.....
podpisy zástupců smluvních stran

Zdroj: (<https://www.soud.cz/rozhodci-dolozka>, 2020)

Obr. 1 Znění smlouvy o rozhodci

Rozhodčí doložka se stane součástí smlouvy a budou se podle ní řešit veškeré spory, které by v budoucnu mohly vzniknout „z určitého právního vztahu nebo z

vymezeného okruhu právních vztahů“ (§ 2 odst. 3 písm. B) zákona č. 216/1994 Sb. ZŘŘ). Strany tedy na základě uzavřené smlouvy počítají s tím, že by v budoucnu mohly nějaké spory vzniknout a chtějí je řešit před arbitrážním soudem za určitých podmínek.

Stejně jako u smlouvy o rozhodci, i v případě rozhodčí doložky je možné zkopírovat si její text z webových stránek Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, kde jsou uvedeny dva příklady, a text vložit jako součást smlouvy:

"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho řádu jedním rozhodcem jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu" (Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, 2020).

"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho řádu třemi rozhodci" (Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, 2020).

Aby rozhodčí doložky fungovaly i v mezinárodním řízení, měly by mít vhodný obsah (Rozehnalová, 2013).

Každá doložka by měla mít minimální obsah, který pokud nebude dodržen, mohla by být ohrožena platnost nebo existence smlouvy. K minimálnímu obsahu rozhodčí doložky patří rozsah dohody, vůle stran, že spor bude řešen rozhodčím řízením a vymezením instituce, rozhodců nebo osob, které rozhodce nominují. V případě potřeby urychlení rozhodčího řízení je vhodné obsah rozšířit ještě o určení konkrétního počtu rozhodců a jazyk a místo jednání (Bechte, 2020).

Někdy je možné sepsat například za jakých okolností může být odvolán rozhodčí senát nebo jaká může být maximální délka sporu (Rozehnalová, 2013).

V případě, že je spor řešen před stálým rozhodčím soudem, mají strany vždy k dispozici vzory rozhodčích smluv s potřebnými formulacemi. Každá instituce má doložku jinak sepsanou, nějaké jsou přímo určeny pouze pro tu konkrétní instituci. Někdy je to ale považováno za nezákonné, protože soudy jsou právnické osoby.

V případě řešení sporu ad hoc je důležitější než před stálými rozhodčími soudy sepsat ve smlouvě více údajů, které napomůžou budoucímu možnému řešení sporu, jako je například formování rozhodčího senátu nebo ovlivnění vlastního průběhu rozhodčího řízení tam, kde to je umožněno zákonem. Pokud je potenciální účastník rozhodčího řízení nováčkem, má tři základní možnosti, jak sepsat rozhodčí smlouvu (Rozeňalová, 2013):

První možností je, že pro rozhodčí řízení bude využit řád stejný jako u stálého rozhodčího soudu. Možné riziko této možnosti je její omezená použitelnost, protože není možné postupovat přesně podle tohoto řádu, jelikož řízení nebude vedeno před stálým soudem. Dalším problémem by mohla být i záměna rozhodce, tedy že by strana mohla podat žalobu ke stálému soudu, a ne k ad hoc rozhodci.

Dále je možnost využít Řád UNCITRAL pro řízení ad hoc. Je to výhodná možnost, jejíž nevýhodou je její horší dosažitelnost. Tato norma řeší vzniklé otázky jednat na základě samostatnosti stran, ale i sama za sebe.

A poslední variantou je, že strany formulují doložku sami bez odkazu na nějaký řád. Zde by měl být splněn minimální obsah smlouvy. K minimálnímu obsahu může patřit povinnost oznámit protistraně zahájení řízení, možnost jmenování jednoho z rozhodců sami, způsob jejich jmenování, určení předsedy rozhodčího senátu nebo případné určení náhradního rozhodce.

1.2.2 Platnost rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouva musí být v zásadě písemná, aby byla platná. To je objasněno Newyorskou úmluvou a vzorovým zákonem UNCITRAL, který sloužil a nadále slouží jako základ pro vnitrostátní rozhodčí pravidla. Čl. II.2 NYC uvádí, že „*the term agreement in writing shall include an arbitral clause in a contract or an arbitration agreement, signed by the parties or contained in an exchange of letters or telegrams.*“ Ačkoli článek II.2 NYC výslovně vyžaduje podpis („*signed by the parties*“) kromě písemné formy, podle obecné jurisprudence je takový podpis považován za zbytečný, pokud je rozhodčí smlouva písemná. Písemná rozhodčí smlouva bez podpisů stran tedy může být platná podle NYC (Gültigkeit von Schiedsklauseln, 2020).

Ne každá písemná smlouva je ovšem platná. NYC a Modelový zákon vyžadují jako další předpoklad existenci „defined legal relationship“ tedy specifický právní vztah

mezi stranami. Ve většině případů se to nepochybně předpokládá, protože rozhodčí smlouvy jsou většinou obsaženy ve smlouvách, a proto upravují právní vztahy stran. V opačném případě však také vyžadují, aby se rozhodčí smlouva týkala rozhodčích sporů (Gültigkeit von Schiedsklauseln, 2020).

Rozhodčí smlouva může být neproveditelná zejména v případě, že platnost smlouvy již vypršela nebo pokud strany zrušily rozhodčí smlouvu (Bechte, 2020).

1.2.3 Zánik smlouvy

Rozhodčí doložka ve smlouvě se obecně považuje za autonomní dohodu, která může přežít i ukončení smlouvy, která ji obsahuje. Tento předpoklad se často nazývá „oddělitelnost“ nebo „doktrína oddělitelnosti“, podle níž je rozhodčí doložka „samostatná smlouva“, jejíž platnost a existence jsou autonomní, tedy nezávislé na hlavní smlouvě (Überlebt eine Schiedsklausel die Beendigung eines Vertrages??, 2020).

Mnoho vnitrostátních právních předpisů uznalo neplatnost, neexistenci, nezákonnost nebo ukončení hmotné smlouvy, aniž by to mělo vliv na platnost, legalitu nebo existenci rozhodčí smlouvy. Výsledkem je, že rozhodci mají právo zvážit jakékoli problémy související s existencí, platností, zákonností nebo ukončením hlavní smlouvy, protože tyto výzvy nemají vliv na samotnou rozhodčí dohodu (Überlebt eine Schiedsklausel die Beendigung eines Vertrages??, 2020).

Účinek rozhodčí smlouvy zůstává nezávislý a zůstává nedotčen změnou, zrušením, ukončením nebo neplatností smlouvy.

Pokud se strany nedohodnou jinak, rozhodčí smlouva, která je nebo by měla být součástí jiné dohody (ať už písemné nebo ne), se nepovažuje za neplatnou, neexistující nebo neúčinnou, protože tato jiná dohoda je neplatná nebo nevznikla nebo se stala neúčinnou a za tímto účelem se považuje za samostatnou dohodu (Bělohávek & Kovářová, 2014).

1.2.4 Neplatnost nebo neexistence rozhodčí smlouvy

Existují dvě základní skupiny neplatnosti rozhodčí smlouvy. První je její zpochybnění při arbitrážním řízení, kdy mají sami rozhodci pravomoc k rozhodnutí o jejich pravomoci. Druhou skupinou je zpochybnění platnosti před obecnými soudy. Ta ale v praxi prakticky neexistuje (Rozeňalová, 2013).

Platnost rozhodčí smlouvy musí být v zásadě písemná (Gültigkeit von Schiedsklauseln, 2020). To je objasněno Newyorskou úmluvou a vzorovým zákonem UNCITRAL, který sloužil a nadále slouží jako základ pro vnitrostátní rozhodčí pravidla. Modelový zákon jde ještě dále a stanoví, že „dohoda je písemná, je-li obsažena v dokumentu podepsaném stranami nebo ve výměně dopisů, telexu, telegramů nebo jiných telekomunikačních prostředků, která poskytuje záznam o dohodě“ (UNCITRAL, 2020).

I když jsou rozhodčí doložky navrženy správně a právně správně podle výše popsaných kritérií, jsou v řadě případů neplatné kvůli svému obsahu. V praxi taková neplatnost obvykle vyplývá ze skutečnosti, že rozhodčí doložka je ze své podstaty neprůkazná, neurčitá nebo neproveditelná (Gültigkeit von Schiedsklauseln, 2020).

1.2.5 Problematická hlediska mezinárodních rozhodčích smluv

Procesní otázky řešení sporu vzniklého mezi stranami jsou upraveny v rozhodčí smlouvě, která může být uzavřena jak v rámci jedné země, tedy že pro spor bude použit jeden právní řád, tak i mezinárodně, tedy mezi různými zeměmi. (Vrajíková, 2020)

Rozhodčí smlouva existuje v právu České republiky i řady dalších zemí a je uznávána evropským i mezinárodním právem. Rozhodčí smlouvě je potřeba věnovat odpovídající pozornost i v případě, že je částí hlavní smlouvy, protože jejich platnost je na sobě nezávislá, tedy je posuzována odděleně. Rozhodčí smlouva může obsahovat i mezinárodní prvek, dokonce se to může týkat i případu dvou vnitrostátních subjektů, které pomocí smlouvy přesunou pravomoc rozhodcům nebo rozhodčímu soudu na území jiného státu. Zde je nutno zmínit možné následky přesunu pravomocí, kterých si jsou subjekty ne vždy jasně vědomy. Díky přesunu pravomocí je vymahatelnost práva v tuzemsku těžší třeba při neplatnosti rozhodčího nálezu, s čímž jsou spojeny i vyšší náklady. V minulosti se zabýval rozhodčími smlouvami také Evropský soud pro lidská práva (ESLP), který konstatoval, že platné uzavření rozhodčí smlouvy neznamena odepření spravedlivého procesu. Z těchto důvodů je vhodné zvážit před podpisem rozhodčí doložky přínosy a rizika, nebo je konzultovat s odborníkem. (Vrajíková, 2020)

1.3 Dokazování v rozhodčím řízení

Dle § 20 odst. 1 Zákona o rozhodčím řízení mohou být svědci, znalci a strany vyslýcháni pouze tehdy, když se dobrovolně dostaví k rozhodcům a poskytnou jim výpověď. To stejné platí i pro ostatní důkazy, tedy že musí být rozhodcům poskytnuty dobrovolně.

Dle § 20 odst. 2 ZRŘ musí všechny procesní úkony, které nemohou provést sami rozhodci, na jejich vyžádání provést soud. Ten musí žádosti vyhovět, pokud není v rozporu se zákonem. Všechny tyto úkony musí soudu podle § 20 odst. 3 ZRŘ zaplatit rozhodčí soud nebo rozhodci.

1.4 Rozhodčí nález

Rozhodčí nález je rozhodnutí rozhodčího soudu nebo rozhodců ve věci sporu v rozhodčím řízení a je obdobou rozsudku u obecného soudu (Rozeňalová, 2013). Rozhodčí nález je definitivní a obvykle proti němu není možné odvolání. Strany se však dle § 27 ZRŘ mohou při sepisování rozhodčí smlouvy dohodnout, že na žádost jedné nebo obou z nich může být spor přezkoumán jinými rozhodci. Tato žádost musí být podána v rozmezí 30 dnů.

Podle § 25 ZRŘ musí rozhodčí nález splňovat určité podmínky. Musí být rozhodnutím většiny rozhodců, být písemný a také ho musí alespoň většina rozhodců podepsat. Rozhodčí nález musí být vždy určitý, obsahovat odůvodnění, pokud se strany již dříve nedomluvily, že odůvodnění nepotřebují.

Dle § 32 odst. 1 ZRŘ může strana do tří měsíců od doručení nálezu podat návrh na jeho zrušení k soudu. Takový návrh lze podat za podmínek, které jsou uvedeny v § 31 ZRŘ:

- ke sporu nebylo možné uzavřít platnou rozhodčí smlouvu,
- rozhodčí smlouva je neplatná, byla zrušena nebo se nevztahuje na věc sporu,
- rozhodce nebyl určen ve smlouvě,
- rozhodčí nález nebyl názorem většiny rozhodců,
- straně nebylo umožněno věc projednat před rozhodci,
- návrh plnění není oprávněný,

- existují jiné důvody, díky kterým lze dle občanského soudního řádu požádat o obnovu řízení (Občanský soudní řád č. 99/1963 Sb., § 228):
 - objeví se nové skutečnosti, rozhodnutí, popřípadě důkazy, které nemohla strana předtím použít a nenesla na tom vinu,
 - mohou se provést důkazy, které se předtím provést nemohly.

Konečný rozhodčí nález je soudně vykonatelný a nabývá účinku pravomocného soudního rozhodnutí podle § 28 odst. 2 ZRŘ. Rozhodčí nález dále musí být předán do úschovy okresního soudu stejné části, ve které byl vydán rozhodčí nález, jak je napsáno v § 29 odst. 2 ZRŘ.

Podle Rozehnalové existují čtyři základní druhy rozhodčích nálezů. Prvním typem je konečný rozhodčí nález. Dalším, druhým typem je nález částečný, který rozhodl pouze o nějakých nárocích či jejich částech. Třetí typ je celkový nález. Tento typ je konečný a rozhodl o všech předmětech sporu. O těchto částech nároků je ale již rozhodnuto s konečnou platností. Poslední typ rozhodčího nálezu je mezitímní, rozhodl pouze o základu předmětu sporu a není konečný (Rozehnalová, 2013).

Vymahatelnost a vykonatelnost

Rozhodčí nález se stává exekučním titulem, pokud splní dvě podmínky, a sice musí být splněno to, že rozhodčí nález již není možné přezkoumat a dále musí být řádně doručen stranám sporu (Řezníček, 2018).

Pokud se strany nedohodnou jinak, je rozhodčí řízení pouze jednoinstanční. Podle § 27 ZRŘ může být k přezkoumání nálezu přistoupeno pouze pokud se na tom strany dohodly. Pokud došlo k dohodě mezi stranami a je možné přezkoumání nálezu, je řízení ukončeno vydáním přezkumného nálezu nebo pokud v přezkumném řízení žádný nález není vydán. V tomto případě se mluví o nepřezkoumatelnosti nálezu (Řezníček, 2018).

Aby rozhodčí nález nabyl právní moci, musí být řádně doručen. Mezi lety 1995 a 2012 nebylo nijak vymezeno, jak má být rozhodčí nález doručen a ani nebylo možné toto stranami dohodnout. Od dubna 2012 se toto změnilo a dohoda o doručení rozhodčího nálezu je pouze v režii stran. Pokud se strany na postupu nedohodly, vycházelo se z občanského soudního řádu, konkrétně z ustanovení, které se týká

doručování písemností. Od roku 2014 upravuje § 19a ZRŘ možné způsoby doručování, kterými jsou datová schránka, elektronická adresa uvedená adresátem nebo označená jako doručovací adresa v rozhodčí smlouvě a dále je to adresa, která byla rozhodci sdělena, nebo která byla uvedena v rozhodčí smlouvě (Řezníček, 2018).

Pokud se strany na způsobu doručení nedohodnou, bude se postupovat dle § 19a ZRŘ. Jako první je aplikováno doručení přes datovou schránku, pokud ji strana nebo rozhodce nemá, přistoupí se k některému z dalších způsobů. V případě datové schránky je nález doručen ve chvíli, kdy se do ní pověřená osoba přihlásí. Pokud to neudělá v přiměřené lhůtě, zvolí se některý z následujících způsobů doručení, tedy elektronická adresa, popřípadě doručovací adresa.

Podle § 28 odst. 1 ZRŘ je rozhodce povinen nejprve doručit nález stranám a poté ho opatřit doložkou o právní moci. Doložka právní moci je potvrzení, že nález nabývá účinků stejných jako soudní rozhodnutí. Vykonatelný rozhodčí nález, tedy opatřený doložkou právní moci, se stává exekučním titulem. Spolu s doložkou právní moci je třeba rozhodčí nález opatřit i soudním rozhodnutím o povolení exekuce dle § 43a odst. 2 exekučního řádu na základě doložky o právní moci.

Newyorská úmluva

Anglický název pro Newyorskou úmluvu je ‚Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards‘, česky je také možno mluvit o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Newyorská úmluva je hlavní mezinárodní úmluva o arbitrážních otázkách. Signatářské státy se zavazují přijmout rozhodčí smlouvy podle soukromého práva jako vyloučení soudního procesu a uznat a vymáhat rozhodčí nálezy z rozhodčích řízení vedených v jiných státech. Newyorskou úmluvu podepsalo 156 zemí světa. Byla podepsána 10. června 1958 v New Yorku (United Nations, 1958).

Jak je uvedeno ve vyhlášce č. 74/1959 Sb. (Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů), v České republice je smlouva účinná od 10.10.1959.

1.5 Rozhodce

Podle § 4 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb. na území České republiky může být rozhodcem kterákoli zletilá, bezúhonná, plně svéprávná osoba, která je zároveň občanem České republiky. Nemusí se jednat o osobu s právním vzděláním.

Dle § 7 odst. 1 ZRŘ musí být počet rozhodců vždy lichý, není ale upřesněn jejich konečný počet. Pokud se ovšem strany nedohodnou jinak, soud se skládá obvykle ze tří rozhodců. Po jednom rozhodci vybere každá ze stran sporu. Tito dva rozhodci jmenují třetího rozhodce, který vykonává funkci předsedy rozhodčího soudu (Notar als Schiedsrichter, 2020).

Strany si mohou rozhodce zvolit zcela svobodně. Pro ty, kdo jsou účastníky řízení, to má tu výhodu, že si mohou vybrat osobnosti, které jsou v závislosti na okolnostech konkrétního případu zvláště vhodné z důvodu své profesní nebo jiné kvalifikace spor správně rozhodnout (Bělohávek & Kovářová, 2014).

Příkladem rozhodce může být třeba notář, který je pro tuto roli vhodný. Jako veřejný činitel a nezávislý a nestranný poradce stran prokazuje svou schopnost jednat spravedlivě, neutrálně a přiměřeně. Díky svému specializovanému tréninku je také technicky kompetentním rozhodcem (Notar als Schiedsrichter, 2020).

Rozhodčí senát

Pokud je více jak jeden rozhodce, jedná se o takzvaný rozhodčí senát. Jak již bylo zmíněno výše, počet rozhodců rozhodčího senátu musí být lichý, jinak ale není jejich počet upraven. Obvyklým počtem jsou ale tři rozhodci (Rozehnalová, 2013).

1.6 Rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy

Rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy se rozumí rozhodčí soud, který vzniká ve spolupráci s organizací, která stranám poskytuje určité správní struktury, pravidla a další podpůrné prvky. Za tímto účelem mají institucionální arbitrážní tribunály obvykle vlastní správu, podílejí se na jmenování tribunálů, spravují a regulují celý postup nebo stanovují poplatky a náklady. Většina institucionálních rozhodčích soudů navíc poskytuje zúčastněným stranám standardizované rozhodčí doložky pro použití v jejich vlastních smlouvách. Strany si zpravidla mohou svobodně zvolit rozhodce. Existují však různé institucionální arbitrážní tribunály,

kteřé stanoví, že rozhodci mohou být vybířáni pouze z konkrétního seznamu (Moses, 2017).

Rozhodčí soudy také obvykle mají seznamy rozhodců, jako je tomu v případě největšího českého rozhodčího soudu – Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR nebo například vídeňský rozhodčí soud VIAC.

1.6.1 Rozhodčí soudy v České republice

Rozhodčími soudy jsou soukromé soudy, jejichž hlavním pilířem je soukromá autonomie rozhodčích stran. Pokud se strany právního vztahu dohodly předložit spor k rozhodnutí rozhodčího soudu, bude soudní spor odstraněn z jurisdikce státních soudů (Rozehnalová, 2013).

Rozhodnutí rozhodčího soudu je, stejně jako rozhodnutí státního soudu, závazné a soudní řízení nakonec ukončí. Ve vztahu ke státnímu soudu poskytuje rozhodčí soud stranám právní ochranu, která je v zásadě rovnocenná a stejně účinná (Rozehnalová, 2013).

V České republice existují tři rozhodčí soudy, které jediné mají dle §13 odst. 1 ZRŘ pravomoc rozhodovat spory.

1. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR
2. Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a. s.
3. Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno

Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR

Tento soud byl založen roku 1949 jako součást Československé obchodní komory. V roce 1980 byl přejmenován na Rozhodčí soud při Československé obchodní a průmyslové komoře a tento název nesl až do roku 1995 (Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, 2020).

Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR rozhoduje majetkové spory mezinárodní, tuzemské a spotřebitelské, stejně jako spory o domény. Spory o domény rozhoduje jako jeden ze čtyř rozhodčích soudů na světě a jeden ze dvou v Evropě (Marek, 2018).

Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a. s.

Tento stálý rozhodčí soud působící při společnosti Burza cenných papírů Praha, a.s. je zřízen podle zákona číslo 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (Burza cenných papírů Praha, 2020).

Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno

Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze byl založen v roce 1996. Je zřízen podle zákona číslo 229/1992 Sb., o komoditních burzách v souladu se zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (PRIAC, 2020).

1.6.2 Mezinárodní rozhodčí soudy

Ve světě je mnoho významných rozhodčích institucí, zde jsou uvedeny nejvýznamnější z nich v souvislosti s Českou republikou.

Rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory (Soud ICC)

Rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory (anglicky International Court of Arbitration) je jedna z nejvýznamnějších rozhodčích institucí světa. Působí již od roku 1923 a zaměřuje se na mezinárodních obchodní spory s podporou obchod a investic.

Rozhodčí soud Mezinárodní komory přímo nevykonává rozhodčí řízení, místo toho má nad řízeními dohled. Mezi činnosti Soudu ICC patří například potvrzování, jmenování a nahrazování rozhodců, monitorování rozhodčího procesu s cílem zajistit jeho řádné provedení s požadovanou rychlostí a potřebnou účinností, zkoumání a schvalování všech rozhodčích nálezů za účelem posílení kvality a vymahatelnosti, stanovení, správa a úprava poplatků a dohled nad nouzovým řízením před zahájením samotného rozhodčího řízení (ICC International Cour of Arbitration, 2020).

Při podání žádosti se platí poplatek 5 000 USD, který se bere jako záloha na rozhodčí řízení. Na stránkách Soudu ICC je k dispozici kalkulátor (ICC International Cour of Arbitration, 2020), ve kterém bylo modelově vyplněno zadání – vždy tři rozhodci, standardní rozhodčí řízení a měnila se vždy pouze sporná částka (viz Tab. 1).

Tab. 1 Poplatky Soudu ICC

Sporná částka	Poplatky rozhodčího řízení
10 000 USD	14 000 USD
100 000 USD	35 945 USD
500 000 USD	96 007 USD
1 000 000 USD	141 472 USD
5 000 000 USD	307 017 USD
10 000 000 USD	397 367 USD

Zdroj: (Vlastní zpracování dle (ICC International Cour of Arbitration, 2020))

V případě sporu o částku 213 300 Kč¹ jsou poplatky 298 620 Kč. U sporu za 2 133 000 Kč je jejich výše 766 707 Kč, za spor o 10 665 000 Kč se platí poplatky 2 047 829 Kč. Pokud je sporná částka 21 330 000 Kč, poplatky budou stát 3 017 598 Kč. Když výše sporu vychází na 106 650 000 Kč, poplatky jsou 6 548 673 Kč a v případě hodnoty sporu ve výši 213 300 000 Kč, budou hrazeny poplatky rozhodčímu soudu 8 475 881 Kč.

London Court of International Arbitration (LCIA)

London Court of International Arbitration je jednou z předních světových mezinárodních institucí pro řešení obchodních sporů. LCIA poskytuje účinnou, flexibilní a nestrannou správu rozhodčích a jiných řízení alternativního řešení sporů bez ohledu na místo a podle jakéhokoli právního systému. Mezinárodní povaha služeb LCIA se odráží ve skutečnosti, že účastníci více než 80 % případů obvykle nepocházejí z Velké Británie (LCIA, 2020).

LCIA má k dispozici nejvýznamnější a nejzkušenější rozhodce, mediátory a odborníky z mnoha jurisdikcí a s nejširší škálou odborných znalostí. Služby LCIA pro řešení sporů jsou dostupné všem smluvním stranám bez jakýchkoli požadavků na členství (LCIA, 2020).

¹ 1 USD = 21,33 Kč

Za účelem zajištění nákladově efektivních služeb nejsou správní poplatky LCIA a poplatky účtované tribunály odvozené od sporných částek (LCIA, 2020).

Registrační poplatek u LCIA činí v případě rozhodčího řízení před rozhodčím soudem 1 950 liber, což je v 56 238² Kč. Dále jsou určeny hodinové poplatky, které činí:

- Registrátor 280 GBP/hodina
- Právník 250 GBP/hodina
- Správce případu 195 GBP/hodina
- Účetnictví³ 165 GBP/hodina

To je celkem 25 668 Kč na hodinu.

U Ad Hoc rozhodčího řízení je registrační poplatek 1 750 liber, tedy 50 470 korun českých. Hodinové poplatky jsou:

- Registrátor 250 GBP/hodina
- Právník 225 GBP/hodina
- Správce případu 175 GBP/hodina
- Účetnictví 150 GBP/hodina

V součtu a přepočtu na koruny stojí tedy každá hodina 23 072 Kč.

American Arbitration Association (AAA)

American Arbitration Association (česky Americká arbitrážní asociace) je organizace, která má kanceláře po celých Spojených státech amerických. Poskytuje služby jednotlivcům i organizacím, a to ne pouze v oblasti rozhodčího řízení, ale i mediace (AAA, 2020).

Role AAA spočívá ve správě případů od podání až po uzavření. Své služby poskytuje i mezinárodně prostřednictvím International Centre for Dispute Resolution (ICDR). ICDR bylo založeno v roce 1996 jako globální součást AAA, která poskytuje služby ve více než 80 zemích světa. Administrativní služby jak AAA, tak ICDR zahrnují pomoc přejmenování rozhodců, konání slyšení a poskytování informací

² 1 GBP = 28,84 Kč

³ Casework accounting functions

uživatelům o možnostech řešení sporů. Dalším úkolem AAA je návrh a možný průběh rozhodčího řízení pro korporace, odbory, vládní agentury, právnické firmy a soudy. Stejně tak poskytuje i volební služby a vzdělávání, školení a publikace pro ty, kdo chtějí lépe pochopit mimosoudní řešení sporů (AAA, 2020).

AAA má standardní harmonogram poplatků, který je závislý na sporné částce. Poplatky jsou rozděleny na dvě části, nejprve se platí počáteční poplatek za podání a poté konečný poplatek. Do poplatků není zahrnuta odměna pro rozhodce. Podle sporné částky je odvozen počáteční i konečný poplatek:

Tab. 2 Poplatky AAA

Sporná částka	Počáteční poplatek	Konečný poplatek
Do 75 000 USD	925 USD	800 USD
75 000 USD až 150 000 USD	1 925 USD	1 375 USD
150 000 USD až 300 000 USD	2 900 USD	2 200 USD
300 000 USD až 500 000 USD	4 400 USD	3 850 USD
500 000 USD až 1 000 000 USD	5 500 USD	6 825 USD
1 000 000 USD až 10 000 000 USD	7 700 USD	8 475 USD
Nad 10 000 000 USD	11 000 USD + 0,01 % ze sporné částky (max. 65 000 USD)	13 750 USD

Zdroj: (https://www.adr.org/sites/default/files/Commercial_Arbitration_Fee_Schedule_1.pdf)

Z výše uvedené tabulky vyplývá (viz. Tab. 2), že pro spory do sporné částky 1 599 750 Kč⁴ je celkový poplatek u AAA 36 794 Kč. Spory do 3 199 500 Kč vyjdou na 70 389 Kč, spory do 6 399 000 Kč na 108 783 Kč, při sporné částce do 10 665 000 Kč jsou poplatky 175 973 Kč, do 21 330 000 Kč činí poplatky 262 892 Kč. Pokud je výše sporné částky do 213 300 000 Kč, výše poplatků je 345 013 Kč

⁴ 1 USD = 21,33 Kč

a u vyšších sporných částek, než je tato, je poplatek maximálně 1 678 738 Kč, jinak ale závisí procentuálně na částce sporu.

Vienna International Arbitral Centre (VIAC)

Vienna International Arbitral Centre (česky Vídeňské mezinárodní arbitrážní centrum) bylo založeno v roce 1975 jako součást Rakouské federální komory (Austrian Federal Economic Chamber – AFEC) a v posledních letech řeší čím dál více mezinárodních sporů z Evropy, Ameriky i Asie. K dispozici má přední rozhodce z různých zemí se zkušenostmi s mezinárodním rozhodčím řízením podle rakouských pravidel. Rakousko přijalo jako rozhodčí zákon modelový zákon UNCITRAL. Od roku 2018 řeší VIAC i rozhodčí spory, které spadaly pod krajské rozhodčí soudy (VIAC, 2020).

VIAC nenabízí na svých stránkách konkrétní ceník služeb, má ale k dispozici kalkulátor, kde si potenciální zájemce vyplní požadovaný počet rozhodců, počet stran sporu a výši sporné částky (VIAC, 2020). Tím získá informace o tom, v jakém rozmezí se bude poplatek za rozhodčí řízení pohybovat (rozmezí je způsobeno variabilním poplatkem za rozhodce). V kalkulátoru jsou vyplněny modelové příklady, vždy se třemi rozhodci, dvěma stranami sporu, ale vždy s jinou částkou (viz Tab. 3).

Tab. 3 Příklady poplatků VIAC

Sporná částka	Minimální celkové poplatky	Maximální celkové poplatky
10 000 EUR	8 500 EUR	11 500 EUR
100 000 EUR	18 000 EUR	24 000 EUR
500 000 EUR	51 375 EUR	67 875 EUR
1 000 000 EUR	66 250 EUR	92 750 EUR
5 000 000 EUR	136 250 EUR	190 750 EUR
10 000 000 EUR	186 250 EUR	260 750 EUR

Zdroj: (Vlastní zpracování dle (VIAC, 2020))

V případě sporu ve výši 261 500 Kč⁵ jsou poplatky v rozmezí 222 275 Kč až 300 325 Kč. U sporné částky 2 615 000 Kč jsou poplatky od 470 700 Kč do 627 600 Kč. U 13 075 000 Kč jsou poplatky 1 343 456 Kč až 1 774 931 Kč. Při částce 26 150 000 Kč jsou poplatky v rozmezí od 1 732 438 Kč do 2 425 413 Kč. U sporů, ve kterých je sporná částka 130 750 000 Kč, jsou poplatky mezi 3 562 938 Kč a 4 988 113 Kč a u sporů ve výši 261 500 000 Kč jsou poplatky od 4 870 438 Kč do 6 818 613 Kč.

1.7 Rozhodčí řízení ad hoc

Ne všechny spory musí být řešeny před rozhodčí institucí, konkrétně před rozhodčím soudem. Pokud je rozhodčí řízení vedeno pouze určitými rozhodci, jedná se o tak zvané rozhodčí řízení ad hoc. Tato řízení mohou být spravována i privátními institucemi, nejedná se ale o rozhodčí soudy (Glatz, 2018).

Pokud se smluvní strany rozhodnou pro ad hoc rozhodčí řízení, musí se zabývat otázkami a oblastmi, které byly popsány v podkapitole 1.6, tedy oblastmi, kterými se obvykle zabývají rozhodčí soudy, jako například jmenování tribunálů, správou a regulací celého postupu nebo určení poplatků a nákladů. Jedná se ale například i o výběr místa, kde se bude jednání konat nebo o vedení řízení a spisu. Na jedné straně je to činí nezávislými na rozhodčích a procesních pravidlech rozhodčích organizací, ale na oplátku se musí také vzdát podpory institucí. Přicházejí tedy o hlavní činnost, kterou dělají rozhodčí soudy, tedy poskytování administrativního zázemí a musí si vše obstarat samy (Bechte, 2020).

Strany se při ad hoc rozhodčím řízení musí dohodnout na způsobu vedení a procesních pravidlech rozhodčího řízení. Pokud strany této dohody nedosáhnou, nezbyvá jim poté nic jiného než podstoupení sporu obecnému soudu. Dále nemají strany možnost ovlivnit činnost rozhodců, tedy v případě zdlouhavého jednání nebo zbytečného prodlužování nemohou strany rozhodce vyměnit. To sice platí i v případě rozhodčích soudů, ale tam hrozí rozhodcům například vyškrtnutí ze seznamu rozhodců (Glatz, 2018).

⁵ 1 EUR = 26,15 Kč

1.8 Náklady rozhodčího řízení

Jako jednou z hlavních výhod rozhodčího řízení bývají uváděny náklady, které by měly být v porovnání se soudním řízením nižší.

Náklady na rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky jsou rozděleny takto (Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, 2007):

- poplatky za rozhodčí řízení (Rozhodčí soud při hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, 2020),
- správní náklady Rozhodčího soudu,
- zvláštní náklady vznikající Rozhodčímu soudu,
- vlastní výlohy stran.

Poplatky rozhodčího řízení jsou dle § 1 odst. 2 Pravidel o nákladech rozhodčího řízení určena ke krytí všeobecných nákladů. Správní náklady jsou režijní náklady související s projednáváním určitého sporu, jako jsou například cestovní a pobytové výlohy rozhodců, telekomunikační náklady, administrativní výlohy, protokolování atd., jak je uvedeno v § 1 odst. 3 Pravidel o nákladech rozhodčího řízení. Mezi zvláštní náklady patří například náklady související s překlady a tlumočením nebo s výlohami zahraničních rozhodců, které jsou uvedeny ve čtvrtém odstavci.

Podle § 12 Pravidel o nákladech rozhodčího řízení nese obvykle každá strana sporu sama výlohy, které jí z něho vyplývají. V odůvodněných případech to může být v rozhodčím nálezu změněno.

V případě řešení rozhodčího řízení ad hoc jsou náklady tvořeny těmito položkami (Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR, 2009):

- rozhodčí poplatek (Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR, 2009),
- správní paušál,
- poplatek za expresní vyřízení věci,
- hotové výdaje účastníků,
- zvláštní náklady rozhodčího řízení.

Správní paušál je určen na placení administrativních nákladů, hotové výdaje účastníků jsou výdaje, které měly s řízením samotní účastníci jako například překlady, platby právním zástupcům atd. Mezi zvláštní náklady rozhodčího řízení patří podle § 8 odst. 1 Nařízení o nákladech rozhodčího řízení výslechy svědků, odměny pro znalce nebo například cestovné rozhodce.

1.9 Výhody a nevýhody rozhodčího řízení

Rozhodčí proces může být přizpůsoben potřebám stran (Bechte, 2020). Na jedné straně mohou stanovit postup na základě své soukromé autonomie. Mohou například určit, kde a kdy by se mělo rozhodčí řízení konat, v jaké formě by měly být provedeny důkazy a jak by měl být tento postup zaznamenán. Na druhé straně jsou strany odpovědné za výběr rozhodců tak, aby byli jmenováni dle požadavků předmětu sporu. Podle § 4 odst. 1 ZRŘ nemusí být rozhodcem právník. V případě soudního sporu, který vyžaduje zvláštní odbornost, např. z právního nebo technického hlediska, mohou strany jmenovat rozhodčí s odpovídající odborností a zkušenostmi. Výhodou rozhodčího řízení je také neveřejné jednání, takže skutečnosti, které jsou základem sporu a stejně tak nálezy, jsou považovány za důvěrné. V rozhodčím řízení není možnost odvolání se, je ale možné smluvně se domluvit na případném přezkoumání jinými soudci. Strany mohou dále podat návrh na zrušení rozhodnutí (Moses, 2017).

Strany si jsou vědomy nemožnosti odvolání a chybějícího autonomního výběru rozhodčího řízení, jsou v řízení méně vzájemně nepřátelské a jsou ochotnější ke kompromisům. S přihlédnutím k možnosti odvolání u obecných soudů jsou náklady na rozhodčí řízení také obvykle nižší než náklady na soudní řízení a soudní spor je s konečnou platností rozhodnut v kratším časovém období. Výše uvedené aspekty jsou zvláště zajímavé pro dlouhodobé právní vztahy. Mohou to být hospodářské vztahy mezi společnostmi nebo vztahy mezi akcionáři či se společnostmi. Riziko, že se obchodní tajemství dostane ke konkurentům, nebo že dlouhodobý obchodní vztah je trvale zatížen dlouhým procesem, lze snížit tím, že jednání jsou neveřejná a kratší v případě arbitráže. Pro společnosti a akcionáře je také důležité, aby při rozhodování bylo možné zohlednit kromě právních aspektů i aspekty ekonomické. Výhody arbitráže mohou být z některých úhlů pohledu také nevýhodné. Volba rozhodce navíc nemůže zaručit jeho nestrannost jako u přiděleného soudce obecných soudů. Rozhodci se mohou ocitnout pod tlakem, aby se rozhodli ve

prospěch strany, která je zvolila, nebo se domnívají, že nejsou neutrální nezúčastněnou stranou, ale přímými zainteresovanými účastníky. Výhodu časového a nákladového faktoru lze také ztratit, pokud provádění důkazů a ústní jednání trvají nepřiměřeně dlouhou dobu (Moses, 2017).

Nejpodstatnější výhody arbitráže by se daly shrnout do čtyř hlavních bodů (DISPUTE RESOLUTION, 2020):

1. Rozhodčí řízení není veřejné.

Arbitrážní řízení včetně ústního jednání není veřejné. Strany a rozhodci jsou obvykle vázáni přísnými pravidly důvěrnosti. To může chránit obchodní tajemství a citlivé informace před veřejností, médii, anebo například konkurenty.

2. Rozhodci jsou odborníci.

Strany mají naprostou volnost ve výběru rozhodce. Ten by měl být nestranný a nezávislý. Rozhodci mohou mít různé profese i národnosti. To zaručuje profesionální a osobní odbornost těch, kteří rozhodují o sporu.

3. Výsledky arbitráže jsou vymahatelné.

Výsledky rozhodčího řízení lze vymáhat v tuzemsku i v zahraničí. Newyorská úmluva z roku 1958 o uznávání a výkonu zahraničních rozhodčích nálezů usnadňuje vymáhání rozhodčích nálezů, které jsou potom vymáhány snadněji než rozsudky státních soudů v mnoha zemích.

4. Rozhodčí řízení může ušetřit čas a peníze.

Přizpůsobené postupy a nedostatek odvolacích a přezkumných orgánů umožňují uzavřít rozhodčí řízení v relativně krátké době. Výběr vhodného vyjednávacího jazyka, anebo snadno přístupného místa rozhodčího řízení se ukáže jako úspora nákladů, protože tím se zabrání zbytečným překladům, anebo nákladům na cestovní.

1.10 Spory vyjmuté z rozhodčího řízení

Některé spory ovšem není možné řešit před rozhodčími soudy nebo před rozhodci. Spory, které je možné projednávat rozhodci, jsou přesně definované v § 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Dle něho se musí jednat o majetkové spory a musí se na nich strany dohodnout, jinak není

možné spor řešit mezi rozhodci. Mezi spory, které jsou vyjmuty z arbitrážního řízení se řadí ale ty, které vzniknou ze smluv mezi spotřebitelem a podnikatelem. Dále se jedná o věci osobního charakteru, mezi které se řadí například rozvod manželství, dále řízení, která se týkají prohlášení osoby za mrtvou nebo také řízení týkající se omezení svéprávnosti. V rámci rozhodčího řízení není možné řešit ani pracovní smlouvy a pracovně-právní spory (§ 2 odst. 1 ZRR).

Podnikatelé dříve uplatňovali svou moc a do smluv se spotřebiteli byly přidávány rozhodčí doložky, které měly za následek, že spory z nich vzniklé byly řešeny rozhodci. Tyto doložky byly spotřebitelům vnucovány, často byly koncipovány jednostranně a spotřebitelé se tím vzdávali soudní ochrany, díky čemuž nebyla práva spotřebitelů dostatečně chráněna. Vzhledem k možnosti zvolit si rozhodce, čehož hojně využívali podnikatelé, byl výsledkem těchto sporů vysoký úrok za nesplácení, který často vedl až k exekuci. Od roku 2016 je toto změněno a součástí spotřebitelských smluv již nemůže být rozhodčí doložka. Exekuce, do kterých se spotřebitelé dříve dostali díky rozhodčímu řízení vyplývající ze spotřebitelské smlouvy, však trvají stále (Léko, 2016).

2. Rozhodčí řízení v Německu

Nejvýznamnějším zahraničním obchodním partnerem podnikatelů z České republiky jsou firmy z Německa (BusinessInfo.cz, 2020). Lze tedy předpokládat, že české firmy by se mohly dostat do kontaktu s rozhodčím řízením v Německu. Z tohoto důvodu zde budou v krátkosti uvedeny informace o rozhodčím řízení ve Spolkové republice Německo (Bechte, 2020). Roku 2017 provedl nejvýznamnější německý rozhodčí institut Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit 160 rozhodčích řízení, ve kterých se jednalo dohromady o hodnotu přesahující jednu miliardu EUR (Hoder & Hrdličková, 2018).

Rozhodčími soudy v Německu jsou soukromé soudy, jejichž hlavním pilířem je nezávislost rozhodčích stran. Pokud se strany právního vztahu dohodly předložit spor k rozhodnutí rozhodčímu soudu, bude soudní spor odstraněn z jurisdikce státních soudů. Při souhlasu s rozhodčím řízením musí strany dodržovat pouze několik předpisů. Rozhodnutí rozhodčího soudu je – stejně jako rozhodnutí státního soudu – závazné a soudní řízení nakonec ukončí. Výsledek sporu je neodvolatelný ke státnímu soudu.

Rozhodčí řízení je v Německu upraveno v 10. knize Občanského soudního řádu⁶, která byla 1. ledna 1998 zreformována. Při reformě nařízení se zákonodárci řídili vzorovým zákonem vypracovaným Komisí OSN pro mezinárodní obchodní právo⁷. Protože toto právo bylo používáno jako vzor velkým množstvím států, došlo k mezinárodní harmonizaci rozhodčího práva a praxe. Zejména v případě mezinárodních právních vztahů je rozhodčí řízení vybráno místo právního a soudního systému, který je smluvnímu partnerovi neznámý kvůli neznalosti předpisů dané cizí země. Německo se nabízí jako rozhodčí místo kvůli svým upraveným předpisům pro vnitrostátní i mezinárodní rozhodčí řízení. O mezinárodní rozhodčí řízení se jedná v případě, že jedna ze stran má sídlo v zahraničí. Vzhledem k tomu, že modelový zákon je přizpůsoben obchodní arbitráži, je použití arbitráže, zejména v oblasti podnikání, preferováno.

Rozhodčí soud může rozhodovat pouze o sporech, které mohou být předmětem i soudního řízení. Kompetence rozhodců a soudců jsou v Německu stejné.

⁶ Zivilprozessordnung – ZPO

⁷ United Nations Commission on International Trade Law – UNCITRAL

Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit je nejvýznamnější německá instituce (rozhodčí soud) pro rozhodčí řízení. Od března 2018 přijala v Německu pravidla pro arbitrážní řízení (Hoder & Hrdličková, 2018). Cílem těchto nových pravidel je vyšší transparentnost a celistvost arbitrážních řízení, stejně jako efektivita z časového a finančního hlediska. Tato pravidla upravují do té doby platící pravidla z roku 1998.

Německo zaujímá páté místo mezi preferovanými zeměmi pro rozhodčí řízení v EU. Ukazuje to nedávná studie Evropského parlamentu o rozhodčím řízení v Evropě. To znamená, že Německo je v patách tradičním zemím rozhodčích řízení Anglii, Francii, Švédsku a Švýcarsku. Rozhodčí řízení vedená v této zemi mají stále převážně národní povahu, ale význam německého rozhodčího řízení také roste na mezinárodní úrovni (Huneke, 2020).

Rozhodčí řízení lze v zásadě provést pouze tehdy, pokud strany uzavřely odpovídající rozhodčí smlouvu. Za tímto účelem lze uzavřít nezávislou rozhodčí dohodu, která je upravena § 1029 odst. 2 Alt. 1 ZPO, nebo rozhodčí doložku, kterou definuje § 1029 odst. 2 Alt. 2 ZPO, která může být součástí smlouvy. Bez ohledu na právní povahu dohody se uzavření a účinnost zakládají na hmotněprávních ustanoveních německého občanského zákoníku. U rozhodčí smlouvy si mohou strany také zvolit jiné právo, než je to německé, které se použije na řešení daného sporu.

V případě nemožnosti rozhodnutí sporu se stává rozhodčí smlouva neplatnou. Stejně jako v českém právu se i německé rozhodčí řízení dělí na subjektivní a objektivní arbitrabilitu.

Subjektivní arbitrabilitou se myslí schopnost stran uzavřít arbitrážní dohodu, čehož jsou v zásadě schopny všechny fyzické i právnické, právně způsobilé osoby.

Objektivní arbitrabilita se týká otázky, zda spory mohou být předmětem arbitrážní dohody. Německý zákon rozlišuje mezi spory z vlastnických práv a z jiných než vlastnických práv. Spory z vlastnického práva jsou v zásadě arbitráže schopné, naproti tomu nevlastnická práva byla dříve předmětem rozhodnutí, jestli se mohou řešit arbitráží nebo ne. Týkalo se to například manželských záležitostí, sporů týkajících se dětí a péče o ně a tak dále. I toto se ale 1. ledna 1998 změnilo.

Pokud je třeba ochrany jedné strany, i v tomto je rozhodčí řízení srovnatelné se státními soudy. Rozhodčí smlouva musí být v zásadě písemná a musí být obsažena v dokumentu podepsaném stranami (Bechte, 2020).

3. Významná rozhodčí řízení

Jednou z hlavních výhod arbitrážního řízení je to, že je neveřejné. Díky tomu se veřejnost o většině proběhnutých arbitráží vůbec nedozví. Výjimkou jsou arbitrážní spory, kde je Česká republika vedena jako jedna strana sporu. O takovýchto arbitrážních řízeních se lidé dozvědí a jejich seznam je i k dispozici na webových stránkách Ministerstva financí České republiky a spory tam jsou přehledně uvedeny včetně jména žalobce, příslušné mezinárodní dohody, u ukončených sporů data ukončení, u probíhajících data zahájení, krátké informace, jak ČR porušila svůj závazek a u ukončených sporů je informace o výsledku, u stále ještě probíhajících je uvedena výše žalované částky.

Dále jsou uvedeny jedny z nejvýznamnějších arbitrážních řízení, které vedla Česká republika a jeden případ z Jižní Ameriky.

3.1 Diag Human

Diag Human je obchodní společnost zabývající se krevní plazmou, založená švýcarsko – českým podnikatelem Josef Šťávou v roce 1980. Cílem společnosti bylo pomoci chudým státům východního bloku získat moderní technologii krevní plazmy.

Společnost získala mediální pozornost v roce 1996, kdy podala žalobu na českou vládu u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky v Praze za pomluvu a nekalou soutěž. Společnost tvrdila, že tehdejší ministr zdravotnictví Martin Bojar kontaktoval dánskou firmu Novo Nordisk, hlavního obchodního partnera Diag Human, aby odradil společnost od podnikání s nimi, což vedlo k neúspěchu podnikání Diag Human v České republice. Obě strany se dohodly na zahájení rozhodčího řízení a případ se stal jedním z největších případů obchodního sporu v historii České republiky. V roce 2008 soud rozhodl ve prospěch společnosti Diag Human a nařídil státu zaplatit společnosti přes osm miliard korun, z čehož byla zhruba polovina dlužná částka a polovina úroky.

Proti tomuto rozsudku se jak Česká republika, tak společnost Diag Human odvolaly. Diag Human chtěl vyšší částku, naopak stát nechtěl platit nic. Přezkumná arbitráž verdikt zpochybnila, výslovně ale původní verdikt nezrušila, Diag Human tedy chce své peníze včetně úroků, které činí přes jeden a čtvrt milionu denně.

Diag Human tak vymáhá pohledávky vůči České republice v cizině a požaduje zabavování majetku státu. Vídeňský soud tak České republice nevrátil tři vypůjčené obrazy, později ale verdikt zrušil vzhledem ke kulturnímu významu památky. Diag Human teď tedy požaduje například zabavování budov, které patří České republice na území jiných států (Junek, 2016).

3.2 Arbitráž o Novu

V roce 2000 se firma CME Czech Republic se sídlem v Nizozemsku rozhodla zahájit proti České republice arbitrážní řízení kvůli nerovnému zacházení s investorem dle česko-nizozemské dohody o ochraně investic. Bylo to z důvodu, že společnost CET 21 začala vysílat ‚novou‘ Novu a nevyužívala již služby společnosti ČNTV, která je vlastněna právě společností CME a investorem TV Nova.

Následující rok bylo u arbitrážního soudu ve Stockholmu rozhodnuto ve prospěch společnosti CEM. Proti rozhodnutí se Česká republika odvolala. Další část arbitrážního řízení probíhala v Londýně, kde bylo rozhodnuto o výši odškodného společnosti CME v hodnotě 10,5 miliardy korun. Odvolací soud ve Stockholmu toto potvrdil, tak v roce 2003 byly peníze vyplaceny společnosti CEM.

V souvislosti s televizí Nova se uskutečnily tři arbitráže. Kromě této největší se uskutečnilo ještě jedno řízení mezi státem a společností CME, to ale dopadlo ve prospěch státu a třetí řízení bylo mezi CME a tehdejším ředitelem TV Nova Vladimírem Železným, kde bylo rozhodnuto, že Železný porušil smlouvu a následně muselo být vráceno 27 milionů amerických dolarů (iDNES.cz, 2003).

3.3 Pád IPB

Roku 1998 vláda prodala 36 procent Investiční a poštovní banky japonské bance Nomura za více jak tři miliardy korun. IPB má následně problém se špatnými úvěry, kvůli čemuž na ni Česká národní banka uvaluje nucenou správu. Za jednu korunu přebírá Investiční a poštovní banku ČSOB.

Následně začíná arbitrážní řízení mezi Nomurou a Českou republikou kvůli údajně zmařené investici v Investiční a poštovní bance. Stát arbitráž prohrává a Nomura po něm požaduje 70 miliard korun. V roce 2006 spor skončil smírem a Česká republika zaplatila Nomuře přes tři a půl miliardy korun (Špačková, 2010).

3.4 Kvóty na výrobu cukru

Česká republika nastavila kvóty, které regulují výrobu cukru. Kvůli tomu ji zažalovala nizozemská společnost Eastern Sugar o zhruba tři miliardy korun. ČR firmě snížila kvóty o 30 procent, ostatním producentům se ale kvóty zvýšily. Nakonec tribunál firmě přiznal náhradu přes 700 milionů korun (Špačková, Česko prohrálo s Eastern Sugar, má platit 711 milionů, 2007).

3.5 Sea Search Armada

Společnost Sea Search Armada se dohodla s vládou Kolumbie o záchraně pokladu San Jose, španělské lodi přepravující 4–17 miliard \$ v mincích a drahých kovech. V roce 1708 britské námořnictvo potopilo San Jose a loď se zastavila u pobřeží dnešní Kolumbie. V roce 1980 kolumbijská vláda povolila společnosti Glocca Mora Co. (GMC) prozkoumat prostor v moři a další rok GMC objevila vrak San Jose. GMC a Kolumbie se dohodly, že GMC bude mít nárok na obdržení 35 % získaného pokladu. GMC podstoupila svá práva společnosti Sea Search Armada (SSA) a v roce 1984 Kolumbie souhlasila s tím, že SSA bude mít nárok na 35% podíl GMC, ale odmítla uzavřít písemnou smlouvu s SSA a odmítla vydat povolení SSA provádět záchranné operace v místě vraku lodi. Kolumbijský parlament poté přijal zákon, který státu přiznává právo na veškerý poklad, a ponechal SSA nálezný ve výši 5 % (Folkman, 2011).

V následujících letech se SSA obrátila na kolumbijské soudy. Obdržela rozhodnutí od kolumbijského nejvyššího soudu, který v roce 2007 rozhodl ve prospěch 50–50 rozdělení zisku z nálezů. Ačkoli se toto rozhodnutí jeví jako vítězství, Kolumbie zablokovala provádění záchranných prací.

To přimělo SSA zahájit řízení u amerických soudů, které ale rozhodly, že požadavek SSA byl promlčen. Mezitím kolumbijské úřady provedly vlastní průzkum a oznámily svůj vlastní objev potopené lodi. Loď San José byla prohlášena státním majetkem a stal se státním tajemstvím Kolumbie.

Příběh se však stal ještě zajímavější 8. srpna 2017, kdy SSA vyjádřila svůj záměr urovnat záležitost jednou provždy před rozhodčím soudem. Zahájením rozhodčího řízení proti Kolumbii by SSA mohla mít potenciální šanci konečně si vynutit třicetiletou dohodu. Takové řízení by však nevyřešilo otázku, zda by Kolumbie umožnila vymáhání výsledného rozhodčího nálezů.

Toto rozhodčí řízení by mělo podobu rozhodčího řízení před arbitrážními soudy. Vyplývá to ze skutečnosti, že v sázce byla aktiva, čas a kapitál společnosti a pravděpodobně představovaly investici. Dalším problémem je také náhlé odnětí souhlasu veřejného orgánu. Konečně by nemělo být opomenuto údajné porušení smlouvy ze strany kolumbijských orgánů, ačkoli k vyřešení problémů s porušováním předpisů na mezinárodní úrovni by bylo obvykle zapotřebí jasně použitelné zastřešující ustanovení. Přesto není jasné, jaká pravidla bude proces organizovat a kdo bude zastupovat strany.

8. srpna 2017 informovala SSA o svém záměru zahájit rozhodčí řízení. Strany se pokusily o urovnání sporu, bohužel SSA, kolumbijské ministerstvo kultury a kolumbijská námořní správa nikdy nedosáhly kompromisu.

Další proměnnou v již složité rovnici je potenciální zájem Španělska o potopený poklad, jelikož loď San José se plavila pod španělskou vlajkou a byla na ní španělská posádka. Španělsko bylo navíc jednou z nejsilnějších zemí v té době a vzácný náklad je nejspíš součástí jejich kulturního dědictví.

Možný úspěch probíhajícího rozhodčího řízení je stále nejasný. Kolumbijská mořská oblast je údajně plná koloniálních ztroskotaných lodí, údajně se jich tam nachází více než 1 000. Bez ohledu na výsledek bude eventuální rozhodčí nález pravděpodobně v budoucnosti sloužit jako příklad podobným rozhodčím řízením týkající se záchranných operací (Grga, 2017).

4. Porovnání ekonomických aspektů rozhodčích řešení s řízením soudním

V dnešní době by mohlo být pro spoustu firem náročné se rozhodnout, jestli je pro ně výhodnější řešit případný spor před běžným obecným soudem, nebo se raději rozhodnout pro rozhodčí řízení. Proto se praktická část této diplomové práce bude na tuto problematiku zaměřovat z ekonomického hlediska, tedy jak je na tom rozhodčí řízení v porovnání se soudním řízením z hlediska financí a z hlediska času.

4.1 Soudní systém v České republice

Aby bylo možné porovnat rozhodčí řízení s řízením soudním, je třeba znát základní informace o soudním systému v České republice.

Soudnictví České republiky je stanovena v Ústavě, která definuje soudy jako nezávislé instituce v rámci ústavního rámce kontrol a vyvážení (Ústav státu a práva Akademie věd ČR, 2020).

Celá hlava čtvrtá Ústavy České republiky je věnována vymezení role soudů a soudní moci v České republice. Stanovuje hlavní funkci soudů jako ochranu práv stanovenými právními předpisy a dává jim výlučnou odpovědnost za určování viny a ukládání sankcí za trestné činy. Soudy jsou nezávislé a jejich správa je v rukou ministerstva spravedlnosti.

Právní systém ČR vychází z kontinentální právní kultury. Hlavním pramenem práva je písemná legislativa. Jeho hlavní oblasti jsou systematicky kodifikovány, zejména v občanském a trestním zákoníku. Forma soudního řízení je předepsána v trestním, občanském a správním řádu. Právní síla různých českých právních pramenů je hierarchická.

U soudů České republiky rozhodují v obchodních sporech profesionální soudci, kteří jsou jmenováni doživotně prezidentem a za normálních okolností nemohou být odvoláni nebo přeloženi proti své vůli.

Podle čl. 91 odst. 1 Ústavy České republiky má Česká republika čtyřstupňový systém soudů a dvouступňové soudní řízení.

Většina vyšších soudů sídlí v Brně. Je to z toho důvodu, aby se moc rozmístila i do jiných částí ČR a nebyla veškerá moc koncentrována pouze v hlavním městě Praze.

Soudnictví je upraveno v Ústavě a v Základní listině práv a svobod, podrobně je ale upravena v zákoně č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích.

Jak již je napsáno výše, existují v ČR čtyři úrovně soudů a sice nejvyšší soud, vrchní soud, krajský soud a okresní soud. Nejvyšší soudy jsou dva – Nejvyšší soud České republiky v Brně (Nejvyšší soud, 2020), zabývající se občanským soudním řízením a trestným řízením, a Nejvyšší správní soud České republiky (Nejvyšší správní soud, 2020), který taktéž sídlí v Brně a zabývá se správním soudnictvím. Dále jsou v Česku dva vrchní soudy (Státní správa, 2020), jeden sídlí v Praze a druhý v Olomouci. Následující úrovně jsou krajské soudy (Státní správa, 2020), kterých je na území České republiky osm. Základním článkem soustavy obecných soudů jsou okresní soudy (Státní správa, 2020). Těch je osmdesát šest.

V České republice existují tři různé jurisdikce:

- Obecné soudy
- Správní soudy
- Ústavní soud České republiky

Správní soudy a Ústavní soud se zabývají speciálními jurisdikcemi, pokud jim tedy není případ výslovně zákonem přidělen, budou ho řešit soudy obecné jurisdikce.

Obecné soudy

Jak trestní, tak občanskoprávní řízení mohou být zahájeny u okresního soudu nebo u krajského soudu; jinými slovy, okresní a krajské soudy jednají jako soudy prvního stupně. Například v trestním řízení by okresní soudy obecně projednávaly případy v prvním stupni. Pokud však trest za daný trestný čin přesáhne 5 let, bude věc projednána před krajským soudem jako soudem prvního stupně. Hranice jurisdikcí okresních soudů jsou matoucí a nesouvisející s hranicemi správních obvodů. Jeden vrchní soud má sídlo v Praze a spadají pod něho obecní a krajské soudy v Čechách, druhý v Olomouci s jurisdikcí nad Moravou a Slezskem. U těchto soudů se bude rozhodovat v případě odvolání na výsledek sporu u soudu prvního stupně. Nejvyšší soud České republiky se sídlem v Brně je nejvyšším soudním orgánem v občanských (včetně obchodních) i trestních věcech, s výjimkou otázek, které spadají do působnosti Ústavního soudu nebo Nejvyššího správního soudu, jako soud třetího stupně pracuje na přezkumech a odvoláních (E-justice Europa, 2020).

Správní soudy

České správní soudnictví má dvě vrstvy. Dolní část se skládá ze specializovaných správních komor v rámci krajských soudů, které fungují jako soudy prvního stupně. Soudem druhé a poslední instance je Nejvyšší správní soud České republiky se sídlem v Brně, který je věnován výhradně správní správě. Mezi záležitosti spadající do pravomoci správních soudů patří případy související s volbami, registrací politických stran a hnutím a žaloby, které se týkají kompetenčních otázek mezi vládními agenturami (Kolman, 2002).

Ústavní soud České republiky

Ústavní soud České republiky, který má své sídlo v Brně, stojí mimo strukturu obecných soudů. Jeho postavení a pravomoci jsou zakotveny přímo v Ústavě České republiky. Je to soudní orgán odpovědný za ústavnost a ochranu základních lidských práv a svobod, které vyplývají z ústavního pořádku České republiky, a zaručuje ústavní charakter výkonu státní moci. Toho dosahuje zejména prostřednictvím své moci anulovat stanovy nebo jejich části, pokud jsou v rozporu s ústavním nařízením. Nejdůležitější z nich jsou Ústava a Listina základních práv a svobod. Je tomu tak proto, že zákony, které jsou součástí ústavního pořádku, jsou legislativními akty nejvyšší síly, proto jejich přijetí rovněž vyžaduje zvláštní většinu v parlamentu. Jakákoli jiná legislativa je podřízená. Tento proces se nazývá soudní přezkum. S tím souvisí i pravomoc soudu rozhodovat o souladu s ústavním pořádkem mezinárodní smlouvy před její ratifikací, to je konečný souhlas s mezinárodní dohodou (Ústavní soud, 2020).

Náklady soudního řízení

Náklady soudního řízení jsou upraveny v zákoně číslo 99/1963 Sb., Občanském soudním řádu ve třetí části ve třetí hlavě.

§ 137 odst. 1 Občanského soudního řádu říká, že mezi náklady řízení patří výdaje účastníků řízení i jejich zástupců včetně ušlého výdělku, soudní poplatky, náklady na důkazy, mezi které patří například výsledky svědků, tlumočníky, v některých případech i náhrada DPH a odměna pro zástupce a mediátora.

Podle § 140 odst. 1 Občanského soudního řádu si platí každý účastník řízení své náklady sám a o společné náklady se podělí podle poměru účasti, pokud to není možné určit, o společné náklady se dělí rovným dílem.

O náhradě nákladů řízení pojednává § 142 Občanského soudního řádu. Tento paragraf říká, že ten z účastníků řízení, který vyhrál spor, má nárok na náhradu nákladů od protistrany. Pokud vítězství bylo pouze částečné, soud náhradu poměrově rozdělí nebo určí, že žádná strana nárok na náhradu nákladů nemá.

Všechny soudy České republiky se řídí jednotným sazebníkem poplatků obecných soudů (Zákon č. 549/1991 Sb. Zákon České národní rady o soudních poplatcích). Problematice poplatků se dále věnuje kapitola 4.2.

Oznamovací povinnost soudů

Soudy mají základní oznamovací povinnosti, a sice oznamovací povinnost při podezření ze spáchání trestného činu a oznamovací povinnost vůči České národní bance.

Dle § 8 odst. 1 trestního řádu č. 141/1961 Sb. mají všechny státní orgány – tedy i soudy povinnost bez zbytečného odkladu a pokud není stanoveno jinak zvláštním předpisem, tak „i bez úplaty vyhovovat dožádáním orgánů činných v trestním řízení při plnění jejich úkolů“ (§ 8 odst. 1 trestního řádu č. 141/1961 Sb.). Státní orgány – soudy musí také neprodleně oznámit policejním orgánům případně státnímu zástupci podezření na spáchání trestného činu.

Dále mají soudy oznamovací povinnost podle § 90f Zákona o podnikání na kapitálovém trhu č. 256/2004 Sb. Tento paragraf se týká oznamovací povinnosti jak soudů, tak i jiných orgánů veřejné moci vůči České národní bance. Tu mají povinnost informovat bez zbytečného odkladu o „vydání rozhodnutí o úpadku nebo vydání rozhodnutí anebo jiném zásahu orgánu veřejné moci podle § 88 odst. 2 vůči účastníkovi vypořádacího systému“ (§ 90 f Zákona o podnikání na kapitálovém trhu č. 256/2004 Sb.) v případě, že není možné odvolání. Totéž musí učinit i pokud vydal obdobná rozhodnutí vůči účastníkovi ze zahraničí.

Oznamovací povinnost soudů je jedním z významných faktorů, proč se strany dohodnou už preventivně na potenciálním rozhodčím řízení, kde oznamovací povinnost není tak striktní.

4.2 Porovnání efektivnosti rozhodčího a soudního řízení

Vzhledem k množství uzavíraných smluv není překvapením, že občas na základě smluv vzniknou mezi stranami konflikty, které musí být řešeny jinou stranou.

Nejznámějším způsobem řešení sporu je podat žalobu k obecnému soudu. Existují ale strany, které z nějakého důvodu nechtějí řešit spory před soudem. Pro ně je možná alternativa v podobě rozhodčího řízení.

Předpokladem však je, že se strany v době uzavření smlouvy dohodnou, že se v případě sporu chtějí obrátit na rozhodčí soud, tedy že budou mít ve smlouvě platnou rozhodčí doložku. Tímto způsobem lze vyloučit, že se strana obrátí na obecný soud a že výsledkem jsou vysoké náklady, zdlouhavé procesy a dlouhé čekací doby.

Rozhodčí doložky jsou vždy obzvláště výhodné, pokud jde o smluvní vztahy stran z různých zemí. Na základě Newyorské úmluvy z roku 1958 lze nyní rozsudky rozhodčích soudů vymáhat téměř po celém světě. Dohodu dosud podepsalo 156 smluvních států, které prohlásily, že jsou připraveny uznat rozhodčí nálezy a nechat je vymáhat ve svých zemích.

V rámci ad-hoc rozhodčího řízení se strany mohou také dohodnout na konkrétních rozhodčích pravidlech. Institucionální rozhodčí soudy nabízejí zúčastněným stranám od samého počátku vysoký stupeň administrativní jistoty s ohledem na rozhodčí pravidla.

Rozhodnutí o arbitráži má pro zúčastněné strany řadu výhod. Zde je rozhodující možnost, aby byly schopny vybrat rozhodce se zvláštní odborností ve vztahu ke konkrétnímu případu, bez ohledu na právnické vzdělání potenciálního rozhodce. Obyčejné soudy nabízejí vysokou úroveň právnických znalostí, ale samozřejmě nemohou být stejně dobře obeznámeni v každé ekonomické oblasti. Strany sporu dále oceňují, že rozhodčí řízení probíhá důvěrně a nepropouští informace veřejnosti. Tímto způsobem lze zabránit ztrátě image prostřednictvím vhodných postupů nebo nezveřejněním obchodních tajemství.

Obecně krátká délka řízení zajišťuje, že zúčastněné strany mohou i nadále pracovat, aniž by musely akceptovat často extrémně dlouhé čekací a procesní doby obecných soudů. Kromě toho jsou rozhodčí řízení obvykle spojena s nižšími náklady, než je tomu v případě běžných řízení před státními soudy.

Mezinárodní uznávání a vymahatelnost rozhodčích nálezů již byla zmíněna. Tato výhoda se samozřejmě týká hlavně řízení mezi stranami z různých zemí. Tyto výhody jsou kompenzovány jednou hlavní nevýhodou. Není možné rozhodčí nález přezkoumat obecným soudem. Pokud rozhodčí soud rozhodne nesprávně, v

zásadě ji již nelze opravit, s výjimkou důvodů vypsanych v kapitole 1.4. Četné možnosti strukturování postupu zúčastněných stran však umožňují toto riziko udržet na velmi nízké úrovni.

Soudní řízení je zahájeno podáním žaloby příslušnému soudu, který ji následně zašle žalovanému k vyjádření. V žalobě žalobce uvádí, o co a proč žaluje žalovaného. Celý postup probíhá v úřední řeči. V některých případech je také možné provést postup v angličtině. Který soud je místně a fakticky odpovědný, je určeno právními předpisy. V zásadě se jedná o soud v místě bydliště žalovaného. Ústní hlavní slyšení a prohlášení rozsudku jsou veřejné. Rozsudek nabývá právní moci, pokud proti rozsudku do jednoho měsíce nebudou podány opravné prostředky (odvolání).

V případě ad hoc rozhodčích řízení upravují průběh řízení sami účastníci řízení. Nejsou-li stanoveny žádné zvláštní předpisy, použije se občanský soudní řád. Strany mohou rovněž volně určovat počet rozhodců s tím, že jich musí být vždy lichý počet. Pokud není dohodnuto jinak, má rozhodčí soud obvykle tři rozhodce, přičemž každá strana jmenuje nestranného a nezávislého rozhodce. Třetí rozhodce bude poté společně jmenován dvěma rozhodci jmenovanými stranami a bude předsedat rozhodčímu soudu. Rozhodci mohou být například vybíráni na základě konkrétních právních znalostí, zkušeností v oboru, zvláštních odborných znalostí a možných jazykových dovedností. V případě stálých rozhodčích soudů je řízení obvykle určeno rozhodčími pravidly rozhodčího soudu, která jsou doplněna občanským soudním řádem. Na rozdíl od řízení před státními soudy je rozhodčí řízení důvěrné a uzavřené pro veřejnost. Rozhodčí soud může posuzovat důkazy a není vázán konkrétními pravidly nebo zákazy dokazování. Rozhodčí nález, který se stal vymahatelným, má mezi stranami stejné účinky jako pravomocný soudní rozsudek. Na rozdíl od obecných soudů neexistují žádné právní prostředky proti rozhodčímu nálezu, takže rozhodnutí je konečné, s výjimkou možnosti žádosti o přezkum soudem, viz. Kapitola 1.4.

Dalším podstatným rozdílem je výkon rozsudku, respektive rozhodčího nálezu.

Rozsudek soudu, který se stal pravomocným, lze vymáhat. V případě vymáhání může žalobce požádat státní orgány (např. soudního vykonavatele) o vymáhání jeho nároku.

Rozhodčí nález se stává exekučním titulem, když je po jeho řádném doručení doplněn doložkou právní moci, vítěz sporu tedy může jít za exekutorem, pokud protistrana neplní své povinnosti, aby vykonal exekuci.

Poplatky a doba trvání sporu

Jedna z nejdůležitějších věcí, podle které se budou podnikatelé rozhodovat mezi soudním a rozhodčím řízením, je však s největší pravděpodobností to, jak dlouho bude spor trvat a kolik za něho ve výsledku zaplatí.

Soudní poplatky jsou upraveny zákonem o soudních poplatcích a v sazebníku (zákon č. 549/1991 Sb. České národní rady o soudních poplatcích) a závisí v obchodních sporech na sporné částce. Kromě toho mohou existovat případné náklady advokátního zastoupení, které mohou záviset na hodnotě sporu, pokud se neřídí hodinovou sazbou právní kanceláře.

V případě peněžitého plnění do 20 000 Kč stojí návrh na zahájení 1 000 Kč, v případě že je plnění od 20 000 Kč do 40 000 000 Kč je to vždy 5 % z dané částky a pokud je částka vyšší než 40 000 000 Kč, platí se fixně 2 000 000 Kč a 1 % z částky nad 40 000 000 Kč s tím, že částka převyšující 250 000 000 Kč se nezapočítává. V případě smíru u sporu do 25 tisíc Kč se zaplatí soudní poplatek ve výši 500 Kč, pokud je spor o vyšší hodnotu, jsou to 2 % z dané částky, maximálně ovšem 30 000 Kč.

Pokud dojde k odvolání proti rozhodnutí soudu platí se opět stejné poplatky za návrh na zahájení soudního řízení, viz. výše.

K těmto částkám je vždy nutné připočítat v případě nutnosti dle § 137 odst. 1 Občanského soudního řádu také například náklady na důkazy (například výslechy svědků), tlumočníky, nebo odměna pro zástupce a mediátora.

Řízení v prvním stupni u místního soudu může trvat od několika měsíců do zhruba jednoho roku a ve druhém stupni může být tato lhůta opět znásobena u krajského soudu. V roce 2018 byla dle statistik ministerstva spravedlnosti průměrná délka trvání civilního procesu u okresních soudů 276 dní. Průměrná délka řízení od roku 2014 klesá. (ceska-justice.cz, 2019) Trvání řízení v prvním stupni u krajského soudu může být také delší než půl roku a odvoláním proti němu k vrchnímu soudu může být opět zdvojnásobeno. Složitější případy mohou také trvat výrazně déle.

V případě ad hoc rozhodčích řízení jsou poplatky za rozhodčí řízení obecně dohodnuty mezi stranami a rozhodci, případně mají rozhodci své ceníky, kde si zájemci mohou najít, kolik je bude případné řešení sporu tím konkrétním rozhodcem stát (Zůbek, 2020).

V případě stálých rozhodčích soudů jsou náklady výsledkem rozhodčích pravidel jednotlivých rozhodčích soudů, například Rozhodčího soudu při hospodářské a agrární komoře ČR (Rozhodčí soud při hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, 2020):

Při rozhodování tuzemských sporů před Rozhodčím soudem při hospodářské komoře ČR a agrární komoře ČR zaplatí strany při hodnotě předmětu sporu do 50 milionů Kč 5 % z hodnoty sporu, minimálně však zaplatí 11 000 Kč. Pokud je hodnota sporu do 250 milionů Kč, zaplatí strany pevně 2 500 000 Kč a k tomu 1 % z hodnoty sporu nad 50 milionů Kč. Do 1 miliardy je fixní částka 4 500 000 Kč a 0,5 % nad 250 milionů Kč, nad 1 miliardou se platí fixně 8 250 000 Kč a k tomu 0,25 % z hodnoty sporu nad 1 miliardou.

K těmto částkám je také nutné připočítat další náklady, které strany v souvislosti se sporem mohou mít, jako jsou například cestovní a pobytové výlohy rozhodců, telekomunikační náklady, administrativní výlohy, protokolování atd.

V souvislosti s rozhodčím řízením mohou vznikat i náklady dle zákona č. 549/1991 Sb. České národní rady o soudních poplatcích. To se týká případů, kdy výsledek rozhodčího řízení má být přezkoumán soudem, v tom případě se platí do hodnoty předmětu sporu ve výši 20 tisíc Kč částka 1 000 Kč, v ostatních případech je to vždy 2 500 Kč. V případě dožádání rozhodců o provedení určitého úkonu soudem se platí vždy 1 000 Kč.

Délka rozhodčího řízení závisí na rozhodcích, obvykle se spor ale řeší v řádech týdnů, ve složitějších případech několika málo měsíců (Kausta, 2021).

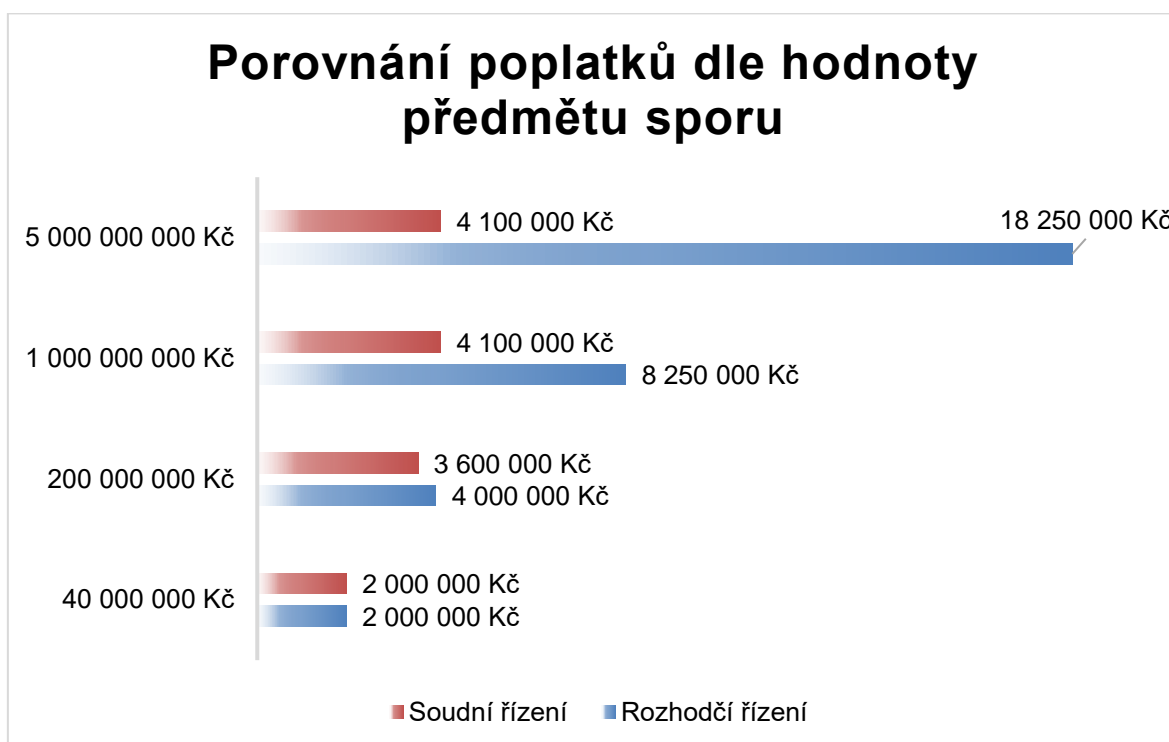
Příkladem jsou uvedeny čtyři různé hodnoty předmětu sporu a u každé z nich je vypočítáno, jaké by byly za daný spor v dané výši poplatky v případě soudního a v případě rozhodčího řízení.

První sporná hodnota je 40 milionů Kč. Pokud se jedná o spor v této výši, počítají se poplatky jak v případě soudního, tak i v případě rozhodčího řízení stejně, tedy 5 % z hodnoty předmětu sporu, což jsou v obou případech 2 miliony Kč.

V případě hodnoty sporu ve výši 200 milionů Kč se u rozhodčího řízení počítá s pevnou složkou poplatků ve výši 2,5 milionu Kč a dále s variabilní složkou, která činí 1 % z výše hodnoty sporu nad 50 milionů Kč. Poplatek za rozhodčí řízení tedy bude 4 000 000 Kč. U soudního řízení je fixní část 2 miliony Kč a variabilně 1 % z částky nad 40 milionů Kč. Poplatek tedy bude činit 3,6 milionu Kč.

Pokud se strany budou soudit o 1 miliardu, platí se u rozhodčího soudu pevná sazba 4 500 000 Kč a variabilně 0,5 % z hodnoty sporu nad 250 000 000 Kč. Strany tedy zaplatí 8 250 000 Kč. Pokud se rozhodnou pro soudní řízení, platí se fixně 2 miliony korun a variabilně 1 % z částky převyšující 40 milionů Kč hodnoty předmětu sporu s tím, že částka nad 250 milionů Kč se již nezapočítává. Strany tedy zaplatí 4 100 000 Kč.

Poslední porovnání je pro případ sporu o 5 miliard Kč. Soudní řízení je stejně drahé jako v předchozím případě, tedy 4,1 milionu Kč, u rozhodčího řízení se ale poplatek mění. Strany zaplatí pevně 8 250 000 Kč a k tomu 0,25 % z hodnoty předmětu sporu nad 1 miliardou Kč. Poplatek za rozhodčí řízení tedy bude činit 18 250 000 Kč.

Zdroj: (Vlastní zpracování dat ze zákona č. 549/1991 Sb. České národní rady o soudních poplatcích a (Rozhodčí soud při hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, 2020))

Obr. 2 Porovnání soud. a rozhod. poplatků dle hodnoty předmětu sporu

Na obrázku výše (viz. Obr. 2) je vidět grafické porovnání výše poplatků za rozhodčí a soudní řízení v případě stejné hodnoty předmětu sporu. Pro lepší ilustraci jsou na obrázku uvedeny čtyři různé sporné částky a u každé je znázorněna výše poplatku v případě rozhodčího nebo soudního řízení.

V případě hodnoty sporu ve výši 40 milionů Kč je částka v obou typech řízení stejná, tedy 2 000 000 Kč. Pokud se strany soudí o 200 milionů Kč, je, co se týká poplatků, o 400 tisíc Kč výhodnější soudní řízení. Pokud je výše hodnoty sporu 1 miliarda a více, jsou poplatky za rozhodčí řízení podstatně vyšší než v případě soudního řízení, konkrétně v případě 1 miliardy je rozdíl 4 150 000 Kč, při výši sporné částky 5 miliard je rozdíl 14 150 000 Kč.

Tyto poplatky jsou ale pouze za jednoinstanční řízení, pokud se jedna ze stran v případě soudního řízení odvolá, což bývá v praxi běžné, poplatky za toto řízení se násobně zvyšují.

Dále v příkladě nejsou uvedeny žádné další náklady spojené s rozhodčím nebo soudním řízením, protože tyto náklady mohou a nemusí vzniknout a pokud vzniknou, není jejich výše přesně daná.

4.3 Porovnání znaků rozhodčího a soudního řízení

Aby se strany mohly rozhodnout, jaké řízení při případném řešení sporů zvolit, je potřeba vzít v potaz to, které řízení je pro strany výhodnější a které principy rozhodčího nebo soudního řízení jsou pro ně nejdůležitější a kterým přikládají největší váhu. Díky tomu se rozhodnou, jestli chtějí podstoupit případné rozhodčí řízení nebo ne.

Podle Syrovátka mezi základní principy rozhodčího řízení patří (Syrovátko, 2019):

- neveřejnost,
- zpravidla rychlost,
- možnost volby rozhodce (s potřebnou odborností),
- flexibilní procesní postup,
- mimo ČR často vyšší náklady,
- omezené množství donucovacích prostředků,

- snazší vykonatelnost rozhodčího nálezu v zahraničí (pomocí Newyorské úmluvy),
- omezené možnosti přezkumu rozhodnutí.

Mezi hlavní znaky rozhodčího řízení patří, že je neveřejné, obvykle bývá rychlé vzhledem k omezené možnosti odvolání se, strany si mohou vybrat rozhodce, pokud je třeba i s konkrétní odborností. Rozhodčí řízení má flexibilnější procesní postup, v případě mezinárodních rozhodčích řízení bývají vyšší náklady, na rozdíl od soudu má omezené donucovací prostředky. Na druhou stranu rozhodnutí v rámci mezinárodního rozhodčího řízení má snazší vykonatelnost v cizině díky Newyorské úmluvě. V případě nespokojenosti s verdiktem má strana jenom velmi omezené možnosti odvolání, protože principiálně není u rozhodčího řízení možné.

Mezi základní principy soudní řízení dle Syrovátka patří (Syrovátka, 2019):

- přístupnost veřejnosti,
- obvykle delší doba trvání,
- nemožnost volby soudce (absence výběru konkrétní odbornosti),
- formálnost,
- nižší náklady,
- donucovací prostředky,
- omezená vykonatelnost v zahraničí,
- opravné prostředky,
- nižší důvěra u mezinárodních obchodů v národní soudy.

Soudní řízení je veřejné, obvykle trvá déle než rozhodčí řízení, strany si nemohou vybrat soudce a tím pádem ani výhodu konkrétní odbornosti k rozsouzení sporu. Soudní řízení je formální, často levnější než rozhodčí řízení, minimálně pokud se jedná o jednoinstanční řízení, hlavně v případě mezinárodních sporů. Soudy mají také lepší donucovací prostředky například na předvolání svědka. Na druhou stranu rozsudek soudu se hůře vymáhá v zahraničí, hlavně ve státech, které nejsou členy Evropské unie. U soudního řízení se mohou využít opravné prostředky, jakým je

například odvolání se proti rozsudku. V případě mezinárodních sporů je obecně nižší důvěra v národní soudy než v rozhodčí soudy.

5. Doporučení pro podnikatele

Rozhodnutí podnikatelů o tom, jestli se mají rozhodnout pro rozhodčí řízení nebo pro soudní řízení, vždy závisí na kontextu jejich obchodování, tedy na povaze jejich obchodů a obchodních partnerů. V doporučení jsou vždy hodnoceny výhody a nevýhody každého typu řízení z pohledu tuzemského podnikatele.

V prvním případě je porovnávána výhodnost rozhodčího řízení a soudního řízení v případě, že podnikatel má spor s jiným podnikatelem ze stejné země, tedy z České republiky.

Druhý případ se týká toho, když podnikatel obchoduje s podnikatelem ze zahraničí, tedy s někým, kdo není z České republiky. Pokud z tohoto obchodního vztahu vznikne spor, je tedy důležité se zamyslet nad tím, jestli bude probíhat před rozhodci nebo před obecním soudem.

V případě obchodního vztahu a z něho vyplývajícího sporu mezi dvěma podnikateli z jedné země se neřeší mezinárodní prostředím. Předpokládá se tedy, že spory, které jsou řešeny před soudem – rozhodčím nebo obecným, probíhají před soudy v České republice.

V případě vnitrostátních sporů má rozhodčí řízení následující výhody a nevýhody (viz. Tab. 4):

Tab. 4 Výhody a nevýhody rozhod. řízení u vnitrostátních sporů

Výhody	Nevýhody
Délka	Důkazy
Neveřejnost	Administrativní zátěž v případě ad hoc řízení
Odbornost rozhodců	Přesvědčení protistrany k ad hoc řízení při absenci rozhodčí doložky (obtížná komunikace a proveditelnost)
Cena	

Nespornou výhodou rozhodčího řízení je časová úspora. Vzhledem k tomu, že je jednoinstanční, tedy že se nelze až na výjimky proti rozhodnutí rozhodců odvolat, je výrazně zkrácena doba procesu řešení sporu. To může samozřejmě představovat výhodu, když jedna strana potřebuje rychle například peníze, o které se soudí, nemusí potom čekat často i roky, aby je dostala.

Další výhodou je neveřejnost rozhodčího řízení. V případě sporů, které se týkají známých firem a zmínka o nich v případě soudních sporů by jim mohla uškodit, se strany dohodnou na rozhodčím řízení, protože je neveřejné a tím pádem se o něm nedozví nikdo včetně novinářů. Výhoda se projeví i v případech, že by byla nutnost uplatnění oznamovací povinnosti soudů. Navíc mají rozhodci stejnou oznamovací povinnost jako ostatní občané, totiž že podle § 368 trestního zákoníku 40/2009 Sb. je neoznámení trestného činu trestným činem například v případech vražd, ublížení na zdraví, padělání peněz, obecné ohrožení nebo válečné zrady, ale netýká se to ekonomických oblastí, tedy například pokud nesedí nějaké údaje v účetnictví.

Výhodu pro řešení sporu rozhodci představuje i možnost volby rozhodů podle jejich odbornosti. Rozhodci tedy mohou být vybráni stranami na základě jejich znalostí a zkušeností k tomu, aby spor rozhodli. Pokud se tedy spor týká například oblasti stavebnictví, může být jako rozhodce přizván třeba stavební inženýr, v případě energetické oblasti to může být například technik jaderných zařízení. Takový člověk není sice zaměřen na znalost zákonů, zná ale perfektně prostředí, kterého se týká spor a často je schopen ho posoudit lépe.

V rámci vnitrostátních sporů, pokud je bráno v potaz, že se řeší před soudy v České republice, je cena obvykle nižší než v případě odvolání strany, která spor prohrála před soudem. Pokud by i jednání před obecnými soudy bylo pouze jednoinstanční, pak toto nemusí platit – v případě rozhodčího řízení záleží na hodnotě sporné částky, obecně se ale dá říct, že rozhodčí řízení by mělo být levnější vzhledem k nemožnosti odvolání, i přesto, že poplatky za rozhodčí řízení jsou vyšší. Pokud by se strany soudily o řádově miliardy, už by toto platit ale nemuselo.

Určitou nevýhodu rozhodčího řízení představují důkazy. Na rozdíl od obecných soudů nemají rozhodci žádné pravomoci na předvolávání svědků ani na zajišťování jakýchkoliv jiných důkazů. Pokud chce některá strana sporu předložit důkaz nebo předvést svědka, musí to být pouze na jejich dobrovolnosti, jinak důkaz ani

svědectví nemůže být nijak použito. Rozhodci nebo rozhodčí soud mohou požádat obecný soud o zajištění určitých potřebných důkazů, který musí požadavku vyhovět, vždy ale na náklady rozhodců. Nemožnost vyžádat si určité důkazy může ovlivnit rozhodnutí rozhodců, protože nemusí mít k dispozici všechny potřebné informace.

Pokud se strany nedohodnou pro institucionální rozhodčí řízení a rozhodnou se pro ad hoc rozhodčí řízení, představuje pro ně potom velikou zátěž administrativa. Strany si musí všechny potřebné věci zajistit samy.

Pokud se strany už při podpisu smlouvy nedohodnou na případném rozhodčím řízení a neuzavřou rozhodčí doložku jako součást smlouvy, je pro jednu ze stran velmi těžké přesvědčit protistranu, aby byl případný spor řešen před rozhodci.

V tabulce níže (viz. Tab. 5) jsou uvedeny výhody a nevýhody soudního řízení ve vnitrostátních sporech:

Tab. 5 Výhody a nevýhody soud. řízení u vnitrostátních sporů

Výhody	Nevýhody
Možnost zajištění svědků, důkazů, účasti stran	Délka
Možnost odvolání	Veřejnost
	Oznamovací povinnost

Největší výhodou soudů jsou jejich pravomoci, tedy že mohou předvolat svědky a znalce podle jejich potřeby. Není tady žádná podmínka, že se musí k soudu dostavit dobrovolně, jako je to v případě rozhodčího řízení. Soudy mají donucovací pravomoc na předvolávání svědků, stejně jako mohou vyžadovat předložení důkazů nebo vydávat různá předběžná opatření.

Sice se tím může prodloužit doba trvání sporu, ale v případě soudního řízení je možné se odvolat. U rozhodčího řízení je to bráno jako veliká výhoda, jelikož to značně zkracuje dobu procesu. Na druhou stranu, pokud nebude jedna ze stran sporu spokojena s výsledkem, je možnost odvolání jediný způsob, jak jej zvrátit. Z toho důvodu může být možnost odvolání se brána jako veliká výhoda soudního řízení.

Nevýhodou soudního řízení může být jeho délka. Není to sice pravidlem, ale v případě, že se strany budou odvolávat, se může celý soudní proces značně natáhnout, ne výjimečně se takové spory táhnou i roky.

Soudní řízení není skryto veřejnosti, je tedy možné, že se o jeho podrobnostech dozví lidé, v případě atraktivních sporů i média, která o nich poté budou psát. To může být pro podnikatele stěžejní, proč se pro soudní řízení nerozhodnout, často se totiž mohou dostat na veřejnost jenom informace, které jsou na první pohled zajímavé nějakým způsobem skandální, a na podnikatele mohou vrhat špatné světlo.

Další nevýhodou by se mohla jevit podnikatelům širší oznamovací povinnost obecných soudů. V případě zjištění informací, které nejsou zcela v souladu se zákonem, informuje soud příslušný státní orgán, který věc prověří. Zde je tedy otázkou, jestli má podnikatel například zcela v pořádku účetnictví.

Pokud strany před podpisem smlouvy, která obsahuje rozhodčí doložku, váhají, zda ji podepsat a případný spor přenechat k rozhodnutí rozhodcům, je namístě si nejdříve ujasnit, co je pro ně prioritou. Jestli je to délka řešení sporu, cena, to, aby se informace o sporu nedostaly na veřejnost, nebo se musí napřed rozhodnout, jestli v případě rozsudku v jeho neprospěch chce mít možnost odvolání či nikoliv.

Pokud už se podnikatel rozhodne pro rozhodčí řízení, musí zvážit, jestli je pro něho zajímavější řešení sporu před rozhodčím soudem, nebo ad hoc rozhodčí řízení. Na jednu stranu má u ad hoc řízení větší volnost ve výběru rozhodce a celé řízení může stát méně peněz. Na druhou stranu jsou ale na jednotlivé účastníky řízení kladeny vyšší nároky v oblasti administrativy a nejsou přesně určeny postupy pro řešení sporu. Ad hoc řízení je tedy vhodnější pro podnikatele, kteří už mají s rozhodčím řízením zkušenosti. V případě institucionalizovaného rozhodčího řízení odpadají administrativní starosti, obvykle si strany mohou vybrat ze seznamu ověřených a prověřených rozhodců, ale toto je vyváženo obvykle vyšší cenou za rozhodčí řízení před rozhodčími soudy.

Mezinárodními spory se myslí spory obchodních partnerů z jiných zemí, v tomto modelovém případě se bude jednat o rozhodčí soudy mimo Českou republiku. V potaz jsou tedy brány rozhodčí soudy z Velké Británie (LCIA), Francie (Soud ICC),

Rakouska (VIAC) a Spojených států amerických (AAA), které jsou uvedeny v této práci.

V tabulce níže (viz. Tab. 6) jsou znázorněny výhody a nevýhody rozhodčího řízení u mezinárodních sporů vyplývajících z obchodních vztahů mezi podnikateli z různých zemí.

Tab. 6 Výhody a nevýhody rozhod. řízení u mezinárodních sporů

Výhody	Nevýhody
Délka	Důkazy
Neveřejnost	Administrativní zátěž (ad hoc řízení)
Odbornost rozhodců	
Uznatelnost rozhod. nálezů	

Stejně jako v případě vnitrostátních sporů je velikou výhodou i mezinárodního rozhodčího řízení jeho kratší doba trvání. Jelikož strany nemají obvykle možnost odvolání, délka sporu se neprotahuje. Pokud se jedná o spory ve výši milionů eur a řízení by se protahovalo z důvodu odvolání, už jenom zdržení v příjmu peněz by mohlo být pro firmu likvidační z pohledu splácení jejích závazků.

Mezinárodního obchodu se často účastní významné a známé firmy, které nepotřebují, aby se o nich psalo v souvislosti s nějakými nepříjemnými kauzami, navíc ještě s kauzami, které se dotýkají jejich působení ve více státech. Pro firmu by spojení jejího jména s nějakým nevhodným sporem, i když by ho nakonec vyhrála, mohlo znamenat ztrátu spousty zákazníků a tím pádem velké ekonomické ztráty.

U mezinárodních sporů může odbornost rozhodců představovat ještě větší význam než u vnitrostátních sporů. Rozhodce může mít zkušenosti z mezinárodního prostředí, ze zemí obou účastníků sporu, což může pomoci rozhodnout spor objektivněji vzhledem k okolnostem.

Největší výhodou rozhodčího řízení v mezinárodním prostředí je uznatelnost a vymahatelnost rozhodčího nálezu. Po rozhodnutí rozhodců a vydání rozhodčího nálezu je díky Newyorské úmluvě rozhodčí nález platný téměř po celém světě. Bez

problémů tedy může vítěz sporu vzít vykonatelný rozhodčí nález a vyžadovat jeho plnění v zemi té strany, která spor prohrála.

Nejen u vnitrostátních, ale i u mezinárodních sporů je nevýhodou rozhodců a rozhodčích soudů to, že nemohou získávat důkazy jinak než na bázi dobrovolnosti. Stejně je to i s výsledky svědků nebo znaleců, které je jinak možné získat pouze od soudu, který je provede na základě žádosti rozhodců a na jejich náklady. V případě rozhodčího řízení má každá země své úpravy, které se týkají dokazování. Například ve Francii mají rozhodci větší donucovací pravomoc, ale i tak omezenou oproti obecným soudům. V Rakousku zase může rozhodce vyvinout vlastní iniciativu v získávání důkazů, ale nemá žádné donucovací prostředky k tomu je získat, pokud je nechtějí lidé dobrovolně dát nebo sdělit.

Ad hoc rozhodčí řízení představuje pro účastníky zátěž v případě vnitrostátního i mezinárodního sporu. Na rozdíl ale třeba od českých rozhodčích soudů nabízí rozhodčí soud v Londýně (LCIA) dozor i nad ad hoc rozhodčím řízením, čímž ušetří účastníkům administrativní starosti.

Níže jsou zmíněny výhody a nevýhody u mezinárodních sporů v případě soudních řízení (viz. Tab. 7):

Tab. 7 Výhody a nevýhody soud. řízení u mezinárodních sporů

Výhody	Nevýhody
Pravomoci soudů	Délka
Možnost odvolání	Veřejnost
	Výkon rozsudku

Významnou výhodou soudních řízení mezinárodních účastníků je pravomoc soudů, tedy pravomoc k získávání důkazů. Samozřejmě má každý stát svou úpravu zákonů, ale ve všech státech má soud pravomoc získat důkaz, který potřebuje. Pokud nějaká ze stran sporu nechce dobrovolně podstoupit nějaký důkaz, soud má pravomoc ji k vydání důkazu donutit.

Stejně jako v případě vnitrostátních sporů mají strany možnost se odvolat, pokud nesouhlasí s výsledkem rozsudku a chtějí ho zvrátit. V případě nespokojenosti

s výsledkem mají strany možnost se odvolat a získat tak možnost přezkoumání jiným soudem.

Nevýhodou soudního řízení může být jeho délka. Týká se to právě případů, kdy se strany odvolávají, popřípadě když soud potřebuje zajistit potřebné důkazy, a soudní řízení se tím pádem může velmi natáhnout. Takový spor se ve výsledku může táhnout i roky a strany mohou přijít o spoustu peněz a vlastně i zákazníků.

Pokud je spor citlivý, to znamená, že se týká nějakého tématu, který může ohrozit vztahy s ostatními zákazníky, popřípadě odradit potenciální budoucí zákazníky, je možná informovanost veřejnosti v rámci soudního řízení velikou nevýhodou.

Velkým problémem může být pro vítěze sporu uznatelnost rozsudku v zemi strany, která spor prohrála. Potom by se mohl spoustu let domáhat plnění rozsudku a stejně by nemusel být úspěšný.

V případě, že se strany nejsou schopny dohodnout, kde bude soudní řízení probíhat, ale dohodly se, že chtějí spor řešit před obecným soudem, je možné se domluvit na řízení v neutrální zemi – například ve Švýcarsku.

U sporu mezi stranami z více zemí může hrát významnou roli vymahatelnost rozsudku, respektive rozhodčího nálezu. Pokud strana vyhraje, je pro ni snazší vymáhat na základě rozhodčího nálezu než na základě rozsudku. Na druhou stranu v případě nespokojenosti strany s rozsudkem je u rozhodčího řízení nemožnost odvolání na rozdíl od soudního řízení. Významným bodem, který by mohl mít význam pro strany pro rozhodnutí pro rozhodčí řízení, je délka sporu, která je obvykle výrazně kratší. Stejně tak neveřejnost řízení je důležitým bodem k rozhodnutí pro rozhodčí řízení, jelikož strany nemusí chtít řešit spor za účasti například novinářů.

I v tomto případě tedy bude záležet na osobním posouzení stran, jaké řízení je pro ně výhodnější, ale tady hraje velikou roli vymahatelnost rozhodčího nálezu.

Obecně jde říct, že mezi spory mezi tuzemskými podnikateli a mezi podnikateli z různých zemí, tedy především pokud jedna ze stran není z žádného státu Evropské unie, je největší rozdíl v uznatelnosti rozhodčího nálezu.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývá rozhodčím řízením, porovnáním rozhodčího a soudního řízení včetně doporučení podnikatelům, které řízení je pro ně výhodnější. Pro lepší pochopení celkové problematiky je práce rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část se skládá ze tří kapitol, praktická část potom ze dvou.

Praktická část má za úkol přiblížení problematiky rozhodčího řízení, stručné informace o rozhodčím řízení v Německu a představení několika významných rozhodčích případů.

Rozhodčí řízení je nástroj pro řešení sporů, který využívá podporu soukromé instance - tzv. rozhodčího soudu nebo rozhodců. Existují dva typy rozhodčích řízení – rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy a rozhodčí řízení ad hoc. Primárním úkolem rozhodčího řízení je aplikovat zákon a řešit spory. Výsledkem rozhodčího řízení je rozhodčí nález, který lze vymáhat ve většině zemí světa. Každé rozhodčí řízení je založeno na písemné dohodě mezi stranami – na rozhodčí smlouvě, která eliminuje vliv obecných soudů na řešení sporů vyplývajících z dané obchodní smlouvy nebo na řešení konkrétního sporu. Rozhodčí řízení nabízí rozhodčímu soudu a stranám velkou svobodu a flexibilitu při strukturování řízení. Strany si mohou určit svého rozhodce, místo rozhodčího řízení anebo jazyk vyjednávání. Mohou se také dohodnout, jak by měl být proces strukturován a načasován. Mezi hlavní výhody rozhodčího řízení patří neveřejnost, zpravidla rychlost vzhledem k absenci možnosti odvolání se, možnost volby rozhodce s potřebnou odborností, flexibilní procesní postup, nižší cena oproti soudnímu řízení s odvoláním, a především mezinárodní uznatelnost rozhodčího nálezu. Naproti tomu nevýhodami mohou být omezené množství donucovacích prostředků, omezené možnosti přezkumu a také vyšší cena u rozhodčích soudů v zahraničí.

Praktická část se zaměřuje na porovnání rozhodčího a soudního řízení z hlediska času, nákladů, uznatelnosti a vymahatelnosti rozsudku, resp. rozhodčího nálezu a porovnání základních výhod a nevýhod. Rozhodčí řízení bývá v porovnání se soudním řízením výrazně kratší, i pokud by bylo soudní řízení pouze jednoinstanční. Vzhledem k tomu, že ve většině případů se strana, která spor před obecným soudem prohrála, odvolá, časová úspora rozhodčího řízení bývá ještě významnější.

Poplatky při nižších hodnotách sporu bývají u obou řízení stejné nebo podobné, při částkách nad jednu miliardu Kč už jsou ale poplatky za rozhodčí řízení o dost vyšší než za soudní řízení. U soudního řízení je ale třeba brát v potaz možnost odvolání a tím pádem vícenásobné placení soudního poplatku, pak tedy už výhoda soudního řízení nemusí být žádná, a naopak se může prodražit. K poplatkům je třeba přičíst další náklady spojené s řešením sporu, ty ale není možné dopředu pevně stanovit. V Evropské unii je uznatelnost rozsudku zajištěna ve většině případů smlouvami, mimo EU je ale mnohem snazší výkon rozhodčího nálezu než soudního rozsudku. Výhodou rozhodčího řízení oproti soudnímu je jeho neveřejnost, naopak soudy mají ze zákona možnost předvolat svědky a nechat si předkládat důkazy, což rozhodci nemají a záleží pouze na dobrovolnosti svědků a stran sporu.

Dále následuje doporučení podnikatelům, které ze dvou probíraných řízení je pro ně vhodnější. Doporučení je rozděleno na dvě části, pro mezinárodní spory a pro vnitrostátní spory, tedy jestli jsou strany sporu z různých zemí nebo z jedné země. V obou případech hraje roli především prioritou jednotlivých stran, co je pro ně důležité a tím pádem pro jaké řízení se rozhodnout, v případě mezinárodních sporů má ale velikou výhodu uznatelnost a vymahatelnost rozhodčího nálezu. Pokud se strany dohodnou, že chtějí spor řešit před rozhodci, je potřeba se tak domluvit nejlépe už při podpisu smlouvy a zařadit do ní i rozhodčí doložku, která zaručí, že spor nebude moci řešit obecný soud, protože bez této doložky je velmi těžké přinutit protistranu, aby v případě sporu souhlasila s rozhodčím řízením.

Seznam literatury

- AAA. (27. Listopad 2020). *Arbitration*. Načteno z Arbitration: <https://adr.org/Arbitration>
- Balousová, M. (4. Prosinec 2017). *Nedostatek pravomoci rozhodčího soudu a přezkum obecnými soudy*. Načteno z Nedostatek pravomoci rozhodčího soudu a přezkum obecnými soudy: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nedostatek-pravomoci-rozhodciho-soudu-a-prezkum-obecnymi-soudy-106702.html>
- Bechte, D. (13. Duben 2020). *Einführung in das Schiedsverfahrensrecht*. Načteno z Einführung in das Schiedsverfahrensrecht: http://www.zjs-online.com/dat/artikel/2011_4-5_467.pdf
- Bělohávek, A. J., & Kovářová, D. (2014). ed. *Soudní a mimosoudní projednávání sporů: (rozhodčí řízení a mediace) : sborník z kulatého stolu [konaného 5.12.2013]*. Praha: HBT.
- Burza cenných papírů Praha. (4. Listopad 2020). *Burzovní rozhodčí soud v novém*. Načteno z Burzovní rozhodčí soud v novém: <https://www.epravo.cz/top/aktualne/burzovni-rozhodci-soud-v-novem-112126.html>
- BusinessInfo.cz. (27. Duben 2020). *Německo: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR*. Načteno z Německo: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR: <https://www.businessinfo.cz/navody/nemecko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/>
- ceska-justice.cz. (21. Srpen 2019). *Délka civilního řízení loni opět klesla, trestní se prodloužilo*. Načteno z Česká justice: <https://www.ceska-justice.cz/2019/08/delka-civilniho-rizeni-loni-opet-klesla-trestni-se-prodlouzilo/>
- Das Konzept der Schiedsgerichtsbarkeit in der Schiedsgerichtsbarkeit. (16. Leden 2019). *Das Konzept der Schiedsgerichtsbarkeit in der Schiedsgerichtsbarkeit*. Načteno z Das Konzept der Schiedsgerichtsbarkeit in der Schiedsgerichtsbarkeit: <https://www.international-arbitration-attorney.com/de/the-concept-of-arbitrability-in-arbitration/>
- DISPUTE RESOLUTION. (5. Květen 2020). *Schiedsverfahren*. Načteno z Schiedsverfahren: <https://www.dispute-resolution-hamburg.com/de/informationen/schiedsverfahren>
- E-justice Europa. (9. Listopad 2020). *Obecné soudy - Česká republika*. Načteno z Obecné soudy - Česká republika: https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-cz-maximizeMS-cs.do?member=1

- Folkman, T. (26. Říjen 2011). *Case of the Day: Sea Search Armada v. Republic of Colombia*. Načteno z Case of the Day: Sea Search Armada v. Republic of Colombia: <https://lettersblogatory.com/2011/10/26/sea-search-armada/>
- Glatz, V. (17. Říjen 2018). *Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody*. Načteno z Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody: <http://www.bulletin-advokacie.cz/rozhodci-rizeni-jeho-specifika-a-vyhody>
- Grga, K. (3. Říjen 2017). *Schiedsverfahren in Kolumbien: Narrengold?* Načteno z Schiedsverfahren in Kolumbien: Narrengold?: <https://www.international-arbitration-attorney.com/de/colombia-arbitration-proceedings-fools-gold-2/>
- Gültigkeit von Schiedsklauseln. (14. Říjen 2020). *Gültigkeit von Schiedsklauseln*. Načteno z Gültigkeit von Schiedsklauseln: <https://www.kerres.at/de/aktuelles/schiedsrechts-aenderungsgesetz-2013-0>
- Hoder, L., & Hrdličková, L. (10. Duben 2018). *Nová pravidla pro německé komerční arbitráže u DIS*. Načteno z Nová pravidla pro německé komerční arbitráže u DIS: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-pravidla-pro-nemecke-komercni-arbitraze-u-dis-107382.html>
- Horák, P. (21. Říjen 2018). *Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení*. Načteno z Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení: <http://www.bulletin-advokacie.cz/objektivni-arbitrabilita-moznosti-rozhodciho-rizeni?browser=mobi>
- Huneke, M. (28. Říjen 2020). *Deutschland unter den Top 5 der EU-Schiedsgerichtsnationen*. Načteno z Deutschland unter den Top 5 der EU-Schiedsgerichtsnationen: <https://www.menoldbezler.de/de/aktuelles/deutschland-unter-den-top-5-der-eu-schiedsgerichtsnationen>
- ICC International Cour of Arbitration. (3. Prosinec 2020). *Cost calculator*. Načteno z Cost calculator: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/costs-and-payments/cost-calculator/>
- ICC International Cour of Arbitration. (2. Prosinec 2020). *ICC International Court of Arbitration*. Načteno z ICC International Court of Arbitration: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/icc-international-court-arbitration/>
- iDNES.cz. (21. Květen 2003). *Rozhodnuto: Česko za arbitráž zaplatilo*. Načteno z Rozhodnuto: Česko za arbitráž zaplatilo: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhodnuto-cesko-za-arbitraz-zaplatilo.A030515_095759_domaci_has
- Junek, A. (6. Říjen 2016). *Státe, třes se. Miliardář Štáva chystá proti Česku obří arbitráž*. Načteno z Státe, třes se. Miliardář Štáva chystá proti Česku obří arbitráž: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/state-tres-se-miliardar-stava-chysta-proti-cesku-obri-arbitraz-2934>

- Kausta, P. (21. Březen 2021). *Rozhodčí řízení*. Načteno z Advokát Petr Kausta advokátní kancelář: <http://www.kausta.cz/cz/rozhodci-rizeni>
- Kolman, P. (13. Listopad 2002). *Správní soudnictví – otázka příslušnosti soudů*. Načteno z Správní soudnictví – otázka příslušnosti soudů: <https://www.epravo.cz/top/clanky/spravni-soudnictvi-otazka-prislusnosti-soudu-19627.html>
- LCIA. (30. Listopad 2020). *Introduction*. Načteno z Introduction: <https://www.lcia.org/LCIA/introduction.aspx>
- LCIA. (30. Listopad 2020). *Schedule of Arbitration Costs*. Načteno z Schedule of Arbitration Costs: https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/schedule-of-costs-lcia-arbitration-2020.aspx
- Léko, K. (19. Prosinec 2016). *Konec posvěcování nemravností*. Načteno z Česká advokátní komora: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=16760>
- Marek, K. (8. Říjen 2018). *K rozhodčímu řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR*. Načteno z K rozhodčímu řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-rozhodcim-rizeni-pred-rozhodcim-soudem-pri-hk-cr-a-ak-cr>
- Moses, M. L. (2017). *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration* (Third edition. vyd.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Nejvyšší soud. (24. Květen 2020). *Obecné informace*. Načteno z Obecné informace: https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/Edit/ONEjvyssimsoudu~Obecnainformace?Open&area=O%20Nejvy%C5%A1%C5%A1%C3%ADm%20soudu&grp=Obecn%C3%A9%20informace&lng=ADm%20soudu&grp=Obecn%C3%A9%20informace&lng=
- Nejvyšší správní soud. (13. Květen 2020). *OBEČNÉ INFORMACE*. Načteno z OBEČNÉ INFORMACE: <http://www.nssoud.cz/Obecne-informace/art/557?menu=173>
- Notar als Schiedsrichter. (2. Listopad 2020). *Notar als Schiedsrichter*. Načteno z Notar als Schiedsrichter: <https://www.notar.de/themen/streitvermeidung-und-schlichtung/schiedsrichter>
- Olík, M., Maisner, M., & Pokorný, R. (2015). *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů Komentář*. Praha: Wolters Kluwer.
- Peterková, K. (22. Srpen 2019). *Srovnání arbitrability sporu v českém a polském rozhodčím řízení*. Načteno z Srovnání arbitrability sporu v českém a polském rozhodčím řízení: <https://advokatnidenik.cz/2019/08/22/srovnani-arbitrability-sporu-v-ceskem-a-polskem-rozhodcim-rizeni/>

- PRIAC. (26. Listopad 2020). *Rozhodčí soud*. Načteno z Rozhodčí soud: <http://www.priac.cz/cs/rozhodci-soud>
- Rozehnalová, N. (2013). *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer.
- Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. (1. Únor 2007). *PRAVIDLA O NÁKLADECH ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ*. Načteno z PRAVIDLA O NÁKLADECH ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ: https://www.soud.cz/downloads/pravidla_o_nakladech_pro_mezinarodni_spory-platna_od_1-5-2002-uplne_zneni_k_1-2-2007.pdf
- Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. (16. Listopad 2020). *Doporučená znění rozhodčích doložek do smluv*. Načteno z Doporučená znění rozhodčích doložek do smluv: <https://www.soud.cz/rozhodci-dolozka>
- Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. (2. Prosinec 2020). *O Rozhodčím soudu*. Načteno z O Rozhodčím soudu: <https://www.soud.cz/o-rozhodcim-soudu>
- Rozhodčí soud při hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. (15. Listopad 2020). *Sazebníky nákladů rozhodčího řízení*. Načteno z Sazebníky nákladů rozhodčího řízení: <https://www.soud.cz/sazebniky>
- Řezníček, D. J. (26. Říjen 2018). *Vykonatelnost a výkon rozhodčích nálezů*. Načteno z Bulletin-advokacie.cz: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vykonatelnost-a-vykon-rozhodcich-nalezu>
- Sagit. (2020). *bčanský soudní řád: Zvláštní řízení soudní ; Rozhodčí řízení ; Soudní poplatky ; Mediace ; Kompetenční spory : redakční uzávěrka 9.3.2020*. Ostrava: Sagit.
- Státní správa. (1. Červen 2020). *Krajské soudy*. Načteno z Krajské soudy: <https://www.statnisprava.cz/rstsp/ciselniky.nsf/i/d0088>
- Státní správa. (1. Červen 2020). *Okresní soudy*. Načteno z Okresní soudy: <https://www.statnisprava.cz/rstsp/ciselniky.nsf/i/d0091>
- Státní správa. (14. Květen 2020). *Vrchní soudy*. Načteno z Vrchní soudy: <https://www.statnisprava.cz/rstsp/ciselniky.nsf/i/d0092>
- Syrovátko, P. (29. Červenec 2019). *Soudní řízení vs. arbitráž: Víte, jak efektivně řešit obchodní spory?* Načteno z Soudní řízení vs. arbitráž: Víte, jak efektivně řešit obchodní spory?: <https://www.dreport.cz/blog/soudni-řízení-vs-arbitraz-vite-jak-efektivne-resit-obchodni-spory/>

- Špačková, I. (2. Duben 2007). *Česko prohrálo s Eastern Sugar, má platit 711 milionů*. Načteno z Česko prohrálo s Eastern Sugar, má platit 711 milionů: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/cesko-prohralo-s-eastern-sugar-ma-platit-711-milionu.A070402_151806_ekonomika_spi
- Špačková, I. (16. Červen 2010). *10 let od pádu IPB: Správce si řekl o doprovod, naběhli kukláči se samopaly*. Načteno z 10 let od pádu IPB: Správce si řekl o doprovod, naběhli kukláči se samopaly: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/10-let-od-padu-ipb-spravce-si-rekl-o-doprovod-nabehli-kuklaci-se-samopaly.A100615_154229_ekonomika_spi
- Überlebt eine Schiedsklausel die Beendigung eines Vertrages?? (8. Srpen 2020). *Überlebt eine Schiedsklausel die Beendigung eines Vertrages??* Načteno z Überlebt eine Schiedsklausel die Beendigung eines Vertrages??: <https://www.international-arbitration-attorney.com/de/arbitration/court-of-arbitration/>
- UNCITRAL. (27. Listopad 2020). *About UNCITRAL*. Načteno z About UNCITRAL: <https://uncitral.un.org/en/about>
- Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR. (15. Prosinec 2009). *NAŘÍZENÍ O NÁKLADECH ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ*. Načteno z NAŘÍZENÍ O NÁKLADECH ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ: <https://www.urmr.cz/rozhodci-rizeni/narizeni-o-nakladech-rozhodciho-rizeni/>
- United Nations. (1958). *Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*. Načteno z Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/NY-conv/New-York-Convention-E.pdf>
- Ústav státu a práva Akademie věd ČR. (23. Červen 2020). *Soudní systém v ČR*. Načteno z Soudní systém v ČR: <https://www.ilaw.cas.cz/vyzkum/ceske-pravo-informace-a-odkazy/soudni-system-v-cr.html>
- Ústavní soud. (23. Květen 2020). *Postavení a pravomoci Ústavního soudu*. Načteno z Postavení a pravomoci Ústavního soudu: <https://www.usoud.cz/postaveni-a-pravomoci>
- VIAC. (3. Prosinec 2020). *About us*. Načteno z About us: <https://www.viac.eu/de/ueber-uns>
- VIAC. (3. Prosinec 2020). *Kostenrechner*. Načteno z Kostenrechner: <https://www.viac.eu/de/schiedsverfahren/kostenrechner>
- Vrajková, M. (29. Září 2020). *Problematické aspekty rozhodčích smluv s mezinárodním prvkem*. Načteno z Problematické aspekty rozhodčích smluv s mezinárodním prvkem: <https://www.epravo.cz/top/clanky/problematicke-aspekty-rozhodcich-smluv-s-mezinarodnim-prvkem-111897.html>

Weinreich, G. (9. Září 2020). *§ 1 Einleitung / A. Geschichte und Begriff des Schiedsverfahrens*. Načteno z § 1 Einleitung / A. Geschichte und Begriff des Schiedsverfahrens: https://www.haufe.de/recht/deutsches-anwalt-office-premium/1-einleitung-a-geschichte-und-begriff-des-schiedsverfahrens_idesk_PI17574_HI9499288.html

Zůbek, M. (31. Březen 2020). *Postup rozhodce*. Načteno z Marián Zůbek - poradce: http://www.zubek.eu/Soubory/postup_rozhodce_1.4.2020.pdf

Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků

Obr. 1 Znění smlouvy o rozhodci.....	12
Obr. 2 Porovnání soud. a rozhod. poplatků dle hodnoty předmětu sporu	47

Seznam tabulek

Tab. 1 Poplatky Soudu ICC	23
Tab. 2 Poplatky AAA	25
Tab. 3 Příklady poplatků VIAC	26
Tab. 4 Výhody a nevýhody rozhod. řízení u vnitrostátních sporů	51
Tab. 5 Výhody a nevýhody soud. řízení u vnitrostátních sporů	53
Tab. 6 Výhody a nevýhody rozhod. řízení u mezinárodních sporů	55
Tab. 7 Výhody a nevýhody soud. řízení u mezinárodních sporů	56

ANOTAČNÍ ZÁZNAM

AUTOR	Bc. Kristýna Kynclová		
STUDIJNÍ PROGRAM/OBOR/SPECIALIZACE	6208T164 Globální podnikání a právo		
NÁZEV PRÁCE	Arbitráž jako nástroj řešení mezinárodních obchodních sporů		
VEDOUCÍ PRÁCE	JUDr. Petr Frischmann, LL.M., Ph.D.		
KATEDRA	KEP - Katedra ekonomie a práva	ROK ODEVZDÁNÍ	2021
POČET STRAN	67		
POČET OBRÁZKŮ	2		
POČET TABULEK	7		
POČET PŘÍLOH	0		
STRUČNÝ POPIS	<p>Tato práce se zaměřuje na arbitráž jako nástroj řešení mezinárodních obchodních sporů. Jejím cílem je porovnání rozhodčích a soudních řízení a doporučení jednoho z nich podnikatelům, kteří se pohybují na úrovni vnitrostátních nebo mezinárodních obchodních vztahů a z nich vyplývajících možných sporů. Z porovnání vyplývá, že v případě vnitrostátních obchodních sporů záleží na preferenci jednotlivých stran, co je pro ně nejdůležitější. V případě mezinárodních obchodních sporů hraje velikou roli ve prospěch rozhodčího řízení uznatelnost a vykonatelnost rozhodčího nálezu ve spoustě zemí světa.</p>		
KLÍČOVÁ SLOVA	arbitráž, rozhodčí řízení, rozhodčí soud, soudní řízení, ad hoc rozhodčí řízení, institucionální rozhodčí řízení, rozhodčí nález, rozhodčí smlouva		

ANNOTATION

AUTHOR	Bc. Kristýna Kynclová		
FIELD	6208T164 Law in Global Business Environment		
THESIS TITLE	Arbitration as an instrument for resolving international trade disputes		
SUPERVISOR	JUDr. Petr Frischmann, LL.M., Ph.D.		
DEPARTMENT	KEP - Department of Law and Economics	YEAR	2021
NUMBER OF PAGES			
	67		
NUMBER OF PICTURES			
	2		
NUMBER OF TABLES			
	7		
NUMBER OF APPENDICES			
	0		
SUMMARY			
	<p>This work focuses on arbitration as a tool for resolving international trade disputes. Its aim is to compare arbitration and court proceedings and the recommendations of one of them to entrepreneurs who are operating at the level of national or international business relations and the resulting disputes. The comparison shows that in the case of domestic trade disputes, what matters most to them depends on the preference of the parties. In the case of international trade disputes, the recognition and enforceability of an arbitration award in many countries around the world plays a major role in favor of arbitration.</p>		
KEY WORDS			
	<p>arbitration, arbitration court, court proceedings, ad hoc arbitration, institutional arbitration, arbitration award, arbitration agreement</p>		